

MUNKÁSÜGYI SZEMLE

KÖZLEMÉNYEK A MUNKÁSBIZTOSÍTÁS, A SZOCIÁLIS EGÉSZSÉGÜGY, A MUNKÁS-
VÉDELEM, A MUNKAVISZONY ÉS AZ IDE VONATKOZÓ JOGGYAKORLAT KÖRÉBŐL.

SZERKESZTI: KIS ADOLF.

TÁRSSZERKESZTŐK: Dr. STEIN FÜLÖP és Dr. HAHN DEZSŐ.

TARTALOM:

CIKKEK:

A' berni konferencia előcsatározásai	473
Az állami munkásbiztosítási hivatal jelentése a munkásbiztosító pénztárak 1910. évi működéséről	479
Dr. LÉVAI JÓZSEF: A baleseti sérültek munkaképességének megállapítá- sáról.....	485
A Nemzetközi Munkásbiztosítási Egyesülés párisi konferenciája.....	489

SZEMLE:

<i>Munkásbiztosítás</i>	490
Háború és munkásbiztosítás. — Alapszabálymódosítás. — Orvostovábbképzés. — Fürdőszereződés. — Kórházi ápoltatás. — Megsemmisített tisztviselői választások. — Tisztviselők ügye az Országos Pénziárnál. — Pénztári alkalmazottak illetményszabá- lyzata. — Munkásbiztosító pénztári alkalmazottak mozgalma. — A baleseti sérül- tek munkaképességének megállapításáról. — Az osztrák szociális biztosítási javasla- tot tárgyaló bizottság. — Az osztrák bányamunkások balesetbiztosító intézetének alapszabályai. — A dohánymonopólium, mint az aggkori- és rokkantbiztosítás ellen- értéke. — A járulékfizetés ellenőrzése a németországi rokkantbiztosításnál. — A kül- földön dolgozó, de Németországban lakó munkásoknak joguk van-e arra, hogy Németországban betegség esetére önkéntes fizetéssel biztosítsák magukat.	
<i>Munkásvédelem. Munkaviszony</i>	494
Gyűlés a berni egyezmények tárgyában. — A munkaadó felelőssége. — A cséplővál- lalkozó által üzemében alkalmazott gépész iparossegéd. — Nemzetközi építőipari és közmunka-kongresszus. — A nemzetközi szakszervezeti szövetség 9. konferenciája. A belga Unionok 1908—1910-ben. — Anket a kerámiai iparban előforduló ólommérge- zések tárgyában Ausztriában. — A németbirodalmi szociálpolitikai hivatal terve. — A német nagy-vasipari üzemek munkásainak védelme. — Az új svájci gyári tör- vény. — Szociálstatisztikai hivatal létesítése Svájcban. — A vendéglői alkalmazottak helyzetének javítása. — A caisson-munkások védelme Belgiumban. — A hollandi kikötőmunkások védelme. — Az »angol hét« a francia állami üzemekben. — Az »angol hét« kérdése Belgiumban. — A fehérfoszfor eltöltése Kanadában. — Irodai munkák állástalan alkalmazottak részére. — A balesetek száma Finnországban. — A balesetek száma Ausztráliában. — Az angol földmunkások munkabérének és munkaidejének törvényes szabályozása. — Vermérgőzés koptatópor folytán.	
SZAKIRODALOM	499
Social Insurance. — Bericht über die Tätigkeit des k. k. Arbeitsstatistischen Amtes im Handelsministerium während des Jahres 1913. — Das Recht des gewerblichen Lehrvertrages. — Heimarbeit und Gesetzgebung in Frankreich. — Rumäniens Agrar- verhältnisse. Wirtschafts- und sozialpolitische Untersuchungen. — Die Fabrikpar- kasse, ihre Aufgaben und ihre praktische Einrichtung.	
JOGGYAKORLAT	501
Betegsegélyezés. — Balesetbiztosítás.	

Megjelenik minden hó 10-én és 25-én. Előfizetési ár egy évre 20 korona.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, V., Falk Miksa-utca 5. sz.
Telefon: 93—99. Postatakarékpénztári csekk-számla 24.911.

Császárfürdő Budapest.

Nyári és téli gyógyhely az Irgalmasrend kezelése alatt. Kénes hévvízi radio-aktiv gyógyforrások páratlanok. Ezek a források bőségesen táplálják vizükkel az intézet valamennyi fürdőjét, u. m.: a gőzfürdőt és népgőzfürdőt, az egyes és közös külön női és férfi-iszapfürdőket (iszap-borogatások), márványkád-, porcellán- és kőfürdőket, valamint török- és horganykád-fürdőket, továbbá a hőlég-, szénsavas és villamosfürdőket. Ezekből a dús gyógyforrásokból kapja a vizet a kontinensen egyedül álló női és a férfi-uszoda is.

A Császárfürdő kiváló gyógyító ereje nemcsak csúszos bántalmak és idegbajok ellen, hanem sok más betegségnél is általánosan elismert. Ivókurája kitűnő gyógyhatású hurutos légzőszerveknél és altesti pangásoknál.

Lakószobái kényelmesek; berendezésük a különböző igényekhez van szabva. Jutányos árak. Minden tekintetben szoliditás. Gyógy- és zenedíj nincsen. Prospektust ingyen és bérmentve küld *az igazgatóság.*

AEROLITH

KIS J. JENŐ

okl. mérnök szabadalma

Az „AEROLITH“

a modern építkezésnek építőköve, mellyel nemcsak gyorsan és olcsón, de az egészségügyi követelményeknek legmegfelelőbben lehet építeni.

Az „AEROLITH“-

falak szárazak, szellőztethetők és kívül-belül bármely módon még kiégetéssel is deszinficiálhatók.

Az „AEROLITH“

ezért kiválóan alkalmas kórházak, iskolák, munkáslakások, műhelyek stb. építésére.

Bővebb felvilágosítással készségesen szolgál

KIS J. JENŐ

okl. mérnök, építési vállalkozó, szab. Aerolith-, cementárú- és terracit-gyáros

Iroda: III., Zsigmond-u. 64-66 (Aerolith-udvar)

Gyár: V., Ujpesti rakpart 1462. hr. szám.

SEMPERIT GUMMIWERKE

G. m. b. H. ■ ■ WIEN.

Automobil-, kocsi- és motor-pneumatik kocsikerék-gummi

Vezérképviselőt és raktár:

SALZBERGER SAMU

VI. ker., Andrassy-út 20. szám.

ANDOR és FUTTAKY

Villamos világítási-, erőátviteli-, lift-, telefon- és villámhárítóberendezések

CSILLÁRKÜLÖNLEGESSÉGEK

nagy raktára

■ ■

Budapest VI., Király-utca 18.

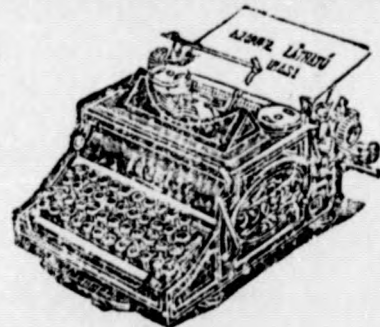
Telefon 52-99.

Ideal

írógép

absolut látható irással.

Igen célszerű beteg-pénztárak részére

Uzérképviselői

SCHOTT H. ÉS DONNATH

cs. és kir. udvari szállítók

BUDAPEST, VI. KER., ANDRÁSSY-UT 53. SZ.

MUNKÁSÜGYI SZEMLE

KÖZLEMÉNYEK A MUNKÁSBIZTOSÍTÁS, A SZOCIALIS EGÉSZSÉGÜGY, A MUNKÁS-
VÉDELEM, A MUNKAVISZONY ÉS AZ IDE VONATKOZÓ JOGGYAKORLAT KÖRÉBŐL.

SZERKESZTI: KIS ADOLF.

TÁRSSZERKESZTŐK: Dr. STEIN FÜLÖP és Dr. HAHN DEZSŐ.

Megjelenik minden hó 10-én és 25-én. Előfizetési ár egy évre 20
korona. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, V., Falk Miksa-u. 5.
Telefon 93-99. Postatakarékpénztári csekk-számla 24.911.

A berni konferencia előcsatározásai.

A mult év őszén Bernben ülésezett nemzetközi értekezlet, amelyen számos állam kiküldöttei a fiatalok éjjeli munkájának tilalmára és a nők és fiatalok maximális munkaidejének megállapítására vonatkozólag két nemzetközi egyezmény alapelveit állapították meg, mint emlékeztető, ahogy sem nyerte meg a szociálpolitika barátainak tetszését. A Törvényes Munkásvédelem Nemzetközi Egyesülete részéről kifejtett óhajtásokat ugyanis ez az értekezlet jelentékenyen megcsökkentve fogadta csak el a szóbanforgó kérdések szabályozására vonatkozólag készülő nemzetközi egyezmények alapjául; mindkét egyezmény-tervezetnél a fiatalok korhatárát a kívánt 18. évről a 16. évre szállította le, a maximális munkaidőnek feltétlenül 10 órában való megsabása helyett heti 60 órás maximum mellett, a nők és fiatalok 10^{1/2} óráig való dolgoztatását is kilátásba vette és emellett még a megengedhető túlórák számát is jelentékenyen — az eredetileg tervezett 60 órától 140-re, illetőleg néhány iparágra vonatkozólag 180-ra — felemelte. A Törvényes Munkásvédelem Nemzetközi Egyesületének nemzeti osztályai közül különösen az angol osztály keveselte ezeket az eredményeket és azokban a tervezett egyezmények oly megcsökkentését látta, amely indokoltá tenné inkább az ily csökkentést előidéző körülményekre való tekintettel az egyezmények tervének egyelőre való elhagyását, mert véleménye szerint a tervezett formában ez egyezmények a nemzetközi munkásvédelem gondolatát inkább nevétségessé tenni, semmint komoly barátai előtt előnyös színben feltüntetni alkalmasak. A Törvényes Munkásvédelem Magyarországi Egyesülete is sajnálkozással fogadta az egyezmény-tervezeteknek ily mérsékelt haladást jelző alakban való létrejövetelét és az egyesület mult évi közgyűlésén *Szterényi József* ezen álláspontnak elnöki megnyitójában kifejezést is adott.¹⁾

Ezen igazán szerény keretek között mozgó egyezmény-tervezetek ellen kivált német és osztrák vállalkozói körökben most, amidőn az egyezmények realizálásának ideje közeledik, féktelen agitáció indult meg. Az, hogy csak kisebb áldozatokat kívánó egyezmények ellen a vállalkozói körök ily óriási támadásokat intéznek, valóban jogos kétségeket támaszthat az irányban, helyesen tette-e a kiküldöttek konferenciája, hogy a munkaadói érdekeket oly messzemenőleg méltányolva, állapította meg az egyezmények

¹⁾ V. ö. *Szterényi József*: Szociálpolitikai konzervativizmus. A Törvényes Munkásvédelem Magyarországi Egyesületének kiadványai. 26. sz. Budapest 1914.

tervezetének körvonalait. Hiszen az agitáció akkor sem lehetne e tervezetek ellen a vállalkozók részéről nagyobb, ha az éjjeli munka tilalmának korhatárát nem a 16., hanem a 18. évben állapították volna meg és ha a maximális munkanap megállapításánál nem tettek volna a vállalkozói köröknek oly messzemenő engedményeket. A vállalkozói körök magatartása, amelyet az ily szerény keretek közt maradó tervezetekkel szemben tanúsítanak, mutatja, hogy elvileg támadják ezeket az egyezménytervezeteket és létérdekük veszélyeztetését igyekeznek a nagyközönséggel elhíttetni akkor is, ha erről szó sincsen és a munkásvédelmi egyezmények még annvira számolnak is az ő érdekeikkel.

Természetesen, a magyar gyáripár sem maradhat el a külföldi mögött akkor, amikor a munkásvédelemnek, bár csak lassú előhaladását is, támadni kell. A külföldinél nem kisebb hévvel, persze kevesebb eredetiséggel sorompóba lépett a magyar gyáripár is és támadásait nemcsak az egyezmény-tervezetek ellen, hanem mindenki ellen intézi, aki ezekkel valami összefüggésben van.

E támadásokból elsősorban kijut természetesen a Törvényes Munkásvédelem Nemzetközi Egyesületének. Ez egyesület a gyáripárosok állítása szerint csupán a munkások egyoldalú érdekeit képviseli; abban elsősorban elméleti szakférfiak viszik a szót, az ipar életbevágó érdekeit az egyesület figyelembe nem veszi, mint ahogy az egyes országok érdekeire sincsen tekintettel, mert a nemzetközi egyesület ülésein a haladottabb ipari államok leszavazzák a munkásvédelem terén még hátrább lévő államokat.

Közönségünk, de talán hivatalos köreink nagyrésze is, nem ismeri sem a Törvényes Munkásvédelem Nemzetközi Egyesületének működését, sem pedig eredményeit eléggé, másképp ily állítások merőben lehetetlenek volnának, mert annyira ellenkeznek azok a valósággal, hogy senki meg nem kockáztathatná ily vádak emelését. Egy pillantás arra, hogy kik szoktak az egyesület nagygyűlésein résztvenni és mily alapon készíti elő az egyesület a napirendjére tűzött kérdéseket, behatóan puhatolódzván javaslatainak megtétele előtt az egyes országok iparának helyzete iránt, mindenkit meggyőzhet arról, mennyire nem áll az, hogy a Törvényes Munkásvédelem Nemzetközi Egyesülete nem számol a vállalkozói érdekekkel és nem veszi figyelembe az egyes országok iparának különleges helyzetét. Mily célt követ vajjon az egyesület akkor, amidőn minden kérdés tárgyalása előtt felszólítja a nemzeti osztályokat, hogy az illető kérdésre vonatkozólag hazájuk viszonyait megvilágítsák, ha nem azt, hogy az egyes országok iparának speciális viszonyait felderítse. Természetesen, ha kitűnik egyes kérdéseknél, hogy azokat a legtöbb állam már a szociálpolitika követelményeinek megfelelően megoldotta, és csak néhány állam van még törvényhozásával ezirányban hátralékban, akkor — ugyan mindig még a hátramaradt államok iparának érdekei messzemenő figyelembevételével — végre is a már haladottabb álláspontokat képviselő államokban érvényesült elveknek megfelelően kell a kérdések megoldását keresni; dehát e nélkül, ami úgy látszik a mi gyárosainknak, mint a szociálpolitika terén a művelt államok között leghátul járó elemeknek, kellemetlen, szociálpolitikai haladás egyáltalában nem volna lehetséges, mert a haladás útja mindenhol az, hogy a hátramaradottabb alkalmazkodik a fejlettebbhez. Egészen le is kellene mondani a nemzetközi szociálpolitika gondolatának megvalósításáról, ha nem helyezkednénk erre az álláspontra, pedig kiknek fekszik leginkább érdekében a szociálpolitikának nemzetközi útra terelése, ha nem a gyárosoknak?

Aki nem röstelli a fáradságot és csak kevéssé lapozza azokat a jelentéseket, amelyeket a Törvényes Munkásvédelem Nemzetközi Egyesülete nagygyűléseiről kiadott, könnyen meggyőződhetik arról is, mily alaptalan az az állítás, hogy az egyesület tárgyalásánál a vállalkozók érdekeit figyelemre nem méltatja és hogy az ipar érdekeinek tekintetbevétele nélkül

hozza határozatait. Az egyesület által napirendre tűzött kérdések bármelyikére vonatkozólag a vállalkozók érdekeinek messzemenő vizsgálatát tanúsítják a nagygyűlésről szóló jelentések. Példaképen hivatkozni akarunk a szőnyegen levő egyezmény-tervezetek előkészítésével foglalkozó luzerni nagygyűlés tárgyalásaira,¹⁾ amelyeken az illető bizottság előadója, *Pieper*, előadmányában messzemenőleg vizsgálja a fiatalkorúak éjjeli munkájának tilalmához fűződő vállalkozói érdekeket, továbbá *Giesberts* előterjesztésére, amely a maximális munkaidő megállapítását illetőleg ugyancsak behatóan tárgyalja a munkaadói szempontokat. Maga a Törvényes Munkásvédelem Nemzetközi Egyesületének megalapítója, *Berlepsch* báró, ugyancsak a luzerni gyűlésen kiemelte, hogy az egyesületnek oly javaslatokkal nem szabad előállania, amelyekről nem biztos, hogy feltétlenül keresztülvihető és ugyanekkor *Scherrer* elnök ugyancsak arra intette az egyesület nagygyűlését, hogy ne foglaljon állást valamely kérdés nemzetközi szabályozása mellett, míg nincs arról teljesen meggyőződve, hogy az jóakarattal tényleg keresztülvihető is. Hogy pedig az egyesület ezeket az intelmeket mennyire megszívlelte, semmi sem bizonyítja jobban, mint a már eddig megkötött két nemzetközi egyezmény, melyek közül a nők éjjeli munkájának tilalmára vonatkozó, éppen az egyes iparágak speciális érdekeivel számolva, a kivételek egész sorozatát ismeri, valamint ugyanezt bizonyítják a most előkészített tervezetek is, amelyek ugyanígy járnak el és amelyeket, bár igazán nyílt kapukat döngetnek, mert a bennük tervezett lépéseket a nemzeti törvényhozások legnagyobb része már megtette, mégis 1902., illetőleg 1906. óta készít elő az egyesület. Aki irányzatosság nélkül vizsgálja a nők éjjeli munkájának tilalmáról szóló egyezményt, valamint a napirenden levő egyezmény-tervezeteket, sokkal inkább azt mondhatná, hogy a munkásvédelem szempontjai azokban nagyon is alá vannak vetve a munkaadói érdekeknek.

Valami igazság azonban van abban, amit a gyárosok a gyakorlati munkaadói szakembereknek a Törvényes Munkásvédelem Nemzetközi Egyesülete tanácskozmányaiban való részt nem vételéről mondanak, de a valóságban ez egészen másképp fest, mint ahogy azt a munkaadói körök feltüntetik. Az igazság ugyanis az, hogy a Törvényes Munkásvédelem Nemzetközi Egyesülete mindent elkövet annak az érdekében, hogy a vállalkozói köröket tanácskozmányaiba bevonja, tőlük a tárgyalásra kitűzött kérdésekre vonatkozólag szakvéleményt nyerjen és azokat az érdekeket gondosan felderítse, amelyek vállalkozói szempontból az egyes munkásvédelmi lépésekhez fűződnek. A nehézségek ez irányban azonban valóban óriásiak. A vállalkozók nem akarnak résztvenni az egyesület és annak helyi szervei tanácskozásaiban és így maguk nehezítik meg végtelenül az egyesületnek, hogy a kockánforgó vállalkozói érdekek nagysága iránt tájékozódhassék. A Törvényes Munkásvédelem Nemzetközi Egyesülete, nem mint egyoldalú munkásérdekeket istápoló egyesület volt tervezve és nem mint ilyen kíván működni, ellenben ki tehet arról, ha az általa kitűzött nemes célok iránt leginkább a tanárok és hivatalnokok csoportjai érdeklődnek és a vállalkozók azokkal szemben a legmesszebbmenő ellenszenvet tanúsítják. Ők azok, akik a szociálpolitika barátait magukra hagyják és ezeknek végtelenül megnehezítik, hogy objektivitás iránti törekvésükben felderítsék és mérlegheljék a vállalkozói érdekeket is. Azon részvétlenséget, amelyet a vállalkozói körök a nemzetközi szociálpolitikát előkészítő szervezettel szemben tanúsítanak, majdnem annak lehetne tulajdonítani, hogy az egyenesen célzatos és azt kívánja elérni, hogy a vállalkozói körök utalhassanak arra, hogy nélkülük és róluk határoznak ezen akció keretében. De nem akarjuk ezt feltételezni, mert sokkal egyszerűbb az a magyarázat, hogy a vállalkozói köröket a nyereség után való törekvés annyira lefoglalja, hogy

¹⁾ Verhandlungsbericht der fünften Generalversammlung des Komitees der Internationalen Vereinigung für gesetzlichen Arbeiterschutz Jena. G. Fischer 1909.

közszempontok méltányolására felemelkedni nem tudnak és így nem is vesznek részt abban az akcióban, amelyet a társadalom összérdekeinek szempontjai mozgatnak.

Élénken tiltakozunk az ellen is, hogy az egyesület gyűléseire kiküldött hivatalos képviselők egyénisége és tudása kicsinyítették, mint ahogy azt magyar gyárosaink lapja legutóbb tette.¹⁾ Ez is csak abból származhatik, hogy gyárosaink még nem szánták rá magukat arra, hogy valamelyik nagygyűlésen megjelenjenek és a hivatalos kiküldöttek magatartását szemmel kísérik. A kormányok kiküldöttei nagyrészt tág látókörű, gyakorlatilag is igen képzett férfiak, akik hazájuk iparának viszonyait behatóan ismerik, amint arról ismét mindenki meggyőződhetik, aki az egyesület tárgyalásain részt vesz. Sok közöttük az iparfelügyelő és a gyáriparral egyébként sűrűn érintkező közeg és a nagygyűlések mindig legnagyobb érdekekkel kísérik kijelentéseiket.

A Törvényes Munkásvédelem Nemzetközi Egyesülete lényegének és tárgyalásainak irányzatos és igazságtalan megítélése után alig várhatunk mást a gyárosoktól, a berni egyezmények megítélését illetően. És valóban nem is csalódunk, mert a tárgyilagosságtól ez irányban is épp oly távol vannak vállalkozó köreink, mint az előbbi esetben. Egyébként eredetiségük itt is kevés és ha elolvasták volna a Törvényes Munkásvédelem Nemzetközi Egyesületének az előző nagygyűléseiről szóló jelentéseit, akkor legalább is más érveket kerestek volna az egyezmény-tervezetek ellen, mert az általuk felhozottakat az egyesület már megcáfolta.

Azzal a kérdéssel, hogy a fiatalok éjjeli munkájának tilalma azoknak egyes iparágakban való kiképzését nem akadályozza-e meg, már behatóan foglalkozott az egyesület és megállapította, hogy egyes, igazán nagyon kivételes esetektől eltekintve, — melyekkel az éjjeli munkáról szóló egyezménytervezet számol is — a fiatalok éjjeli munkájának a megtiltása kiképeztetésüket nem akadályozza, mert ez a nappali csoportban akkor is megtörténhetik, ha az éjjeli csoportban a fiatalok részt nem vehetnek. Ugyanez áll azokra az érvekre is, amelyek odairányulnak, hogy a 16 éven aluli fiatalok éjjeli munkájának tilalmazása elvonja ezeket a fiatalokat az éjjel is dolgozó iparágaktól, mert míg 16. életévüket elérték, már más foglalkozást kerestek. De hát csak éjjel foglalkoztathatók a 14—16 éves munkások és ha csak nappal van megengedve dolgoztatásuk, akkor nem kereshetik fel ezeket az iparágakat? Ugyanily gyenge lábon áll az az érv is, hogy a munkaadók a tervezett tilalommal elvesztik gyáruk szempontjából saját munkásaik gyermekeit, mert őket a gyárba idejekorán föl nem vehetik; hiszen a felvételnek, ha csupán nappali munkára alkalmazzák e fiatalokat, semmi sem áll útjában. Minden érvükkel csak egy nem szívesen megvallott igazi okot palástolnak, t. i. azt, hogy a fiatalok helyett éjjeli munkára felnőtt munkások beállítása drágább. Ezt készségesen el kell ismerni mindenkinek. De vajjon ily fontos közérdekért, amilyen a jövő nemzedék egészséges volta, nem lehet némi áldozatot követelni; a köz érdekében mindnyájan kénytelenek vagyunk áldozatokat hozni, csak a vállalkozók követelhetnek maguk számára ez irányban kivételt?

Hogy mennyire a közönség megtévesztésére irányulnak az egyezmény-tervezetek ellen felhozott érvek, azt alig bizonyítja valami annyira, mint az üvegiparra vonatkozólag felhozott az a körülmény, hogy a huta munka időpontja technikai okokból egyáltalában nem fixirozható, minthogy azt 24—28 óráig tartó olvasztás előzi meg. A gyárosoknak maguknak kell legjobban tudniok, hogy amint egy tekintélyes munkaadó részéről értesültünk, a magyarországi üvegyárok $\frac{1}{3}$ -a modern olvasztó kemencék alkal-

¹⁾ L. a »Magyar Gyáripár« f. évi július 1-i számában »A berlini konferentia« (helyesen berni konferentia) c. cikket.

mazása folytán már abban a helyzetben van, hogy az anyagot körülbelül 12 óra alatt olvastja és így a munkát 6 órakor reggel megkezdve, még este befejezheti. Ennélfogva tehát az üvegiparra általában már nem mondható feltétlenül szükségesnek a fiatalok éjjeli munkája és ez irányban sem lehet mértékadó a legelmaradottabb üzemek érdeke.

A nemzetközi versenyre való hivatkozás a nemzetközi munkásvédelemmel szemben aligha tekinthető komoly érveknek. Hiszen az egyezményeknek éppen az a céljuk, hogy a nemzetközi versenyt kikapcsolják, vagyis a versenyviszonyokat szociálpolitikai szempontból egyenlőssé tegyék. Ily körülmények között a nemzetközi versenyre való hivatkozás meg nem állhat. De hát a Balkán államai aligha fognak az egyezmény-tervezetekhez csatlakozni és ez által versenyképességük javul, mondják a gyárosok. Milyen hatalmas érv, amelynek alapján Magyarországnak a nemzetközi szabályozáshoz való csatlakozásának ez államok magatartásától való függővé tételét lehet követelni! Valóban, ha nem léteznék külforgalmi statisztika, ha nem volna üzemi statisztikánk és nem ismernők a Balkán államainak szociálpolitikai törvényhozását, akkor hatna ez az érvelés. Így azonban fel nem ülhetünk annak. Külforgalmi statisztikánk szerint főképp pamutárúk, gyapjúárúk, len, kender és juta, valamint ezekből készült árúk, vas és vasárúk, gépek és készülékek, gyújtószerek és cukor az odairányuló fő kiviteli cikkek. Ezek közül a vas- és gépiparban a 10 órás munkaidő már általános (csupán vasgyártásnál, vas- és acélöntésnél találunk még nagyobb számban 10^{1/2} óráig dolgozó munkásokat); a cukorgyárakban már az 1906. évi üzemi statisztika szerint is csak 10 óra hosszat dolgozott a munkások 80%-a, a hátralevő 20% legnagyobb része is csak 10^{1/2} óráig, a gyufagyárakban pedig a 10 óráig dolgozó munkások 70%-ot tettek már ki.

Marad tehát egyedül a textilipar, amelyre nézve, mint egyébként a cukoriparra vonatkozólag is, 7 évre tolja ki az egyezmény a benne tervezett 10 órás maximum életbelépését. De még a textiliparnak is csak egy részében van erősebben elterjedve a 10 órán felüli munkaidő (a gyapju-iparban, kender- és lenkésztésnél, kötél- és hevedergyártásnál), míg a többi ága már közeledik a 10 órás munkaidő felé. De mit szóljunk ahhoz, hogy a Balkán országainak nagy része már elért a fiatalok éjjeli munkájának szabályozásában és a nők és fiatalok maximális munkaidejének megállapításában arra a színvonalra, amelyet az egyezmény-tervezetek képviselnek. Amint már a múlt évben az egyezmény-tervezetekre vonatkozó tárgyalásokat megelőzőleg kimutattuk,¹⁾ Bulgária és Románia a 15. évig, Szerbia a 16., Görögország pedig a 18. évig tiltja az éjjeli munkát, ugyancsak a 15. évig 10 órában szabja meg Bulgária és Románia a fiatalok munkaidejét és a nőket is így állapítja meg; Görögország a nők és a 18 éven aluli munkások munkaidejét szabja meg 10 órában, míg Szerbia a 16. éven aluli munkásokra 8 órás munkaidőt honosított meg. Ezek tehát azok a súlyos érvek, amelyek miatt a Balkán viselkedéséhez kell igazodnunk a berni egyezmény-tervezetek kérdésében.

Mit szóljunk azonban ahhoz, ha a gyárosok megállapítják, hogy a fiatalok munkásoknak az éjjeli munka egyáltalában nem árt és hogy ennélfogva annak tilalmazására semmi ok sincsen. Vajjon őket mint érdekelt feleket illeti-e meg az e kérdésben való döntés joga és ők inkább vannak hivatva e kérdésben véleményt mondani, mint az orvosok? Ezek ugyanis, még ha közülök egyik másik a gyermekmunkának egyébként nem is feltétlen ellensége, az éjjeli munkát feltétlenül elítélik és annak káros következményeit erősen hangoztatják. E tekintetben is legyen szabad csak egy munkára, *Chyzer Béla* könyvére utalni, melyben a szerző az üvegyári munkások helyzetét jellemezve, a legmesszebbmenőleg elítéli az éjjeli munkát és kimutatja annak a gyermekekre való nagy ártalmait. Az üvegekemencék körüli nagy

¹⁾ V. ö. Munkásügyi Szemle IV. évf. 645., 646. és 648.

hőségnek és az éjjeli munkának tulajdonítja, hogy gyárlátogatásai alkalmával a 18—20 éves üvegfúvók 14 éves gyermekek benyomását keltették, a 12—13 évesek pedig 8—9 éveseknek látszottak. És más iparágakban természetesen nem kevésbé ártalmas az éjjeli munka, amely a szervezetet a szükséges pihenőtől fosztja meg.

A gyárosok nézete szerint a nők és fiatalkorúak maximális munkaidejének 10 órában való megállapítása merőben keresztülvihető. Amidőn ezt állítják, megfelelnek arról, hogy mindenekelőtt a berni tervet ezt nem is követeli feltétlenül, hanem heti 60 órás maximum mellett napi $10\frac{1}{2}$ órát is enged. Ennyire, az üzemi statisztika adatai szerint, az effektív munkaidővel gyáripárunknak $84\frac{7}{10}\%$ -a már 1906-ban eljutott, tehát alig látszik oly lehetetlennek, hogy a gyáripárnak hátralévő hányada néhány év múlva a munkaidő tekintetében ugyanerre a fokra érjen fel. Ez is mutatja, hogy a hátramaradt gyáraknak nem is olyan nagy hányada érdekében folyik ez az egész agitáció, amely tehát olyan elemeket véd, amelyek ezt a védelmet valóban alig érdemlik.

De nézzük csak mi az tulajdonképpen, amiért ez az igazán heves küzdelem megindult? Az éjjeli munkának a 16. évig való eltiltása, olyképp azonban, hogy a 14. évig feltétlen csak ez a tilalom, ellenben a 14—16 év között kivételek állapíthatnak meg, továbbá a maximális munkaidőnek 10, illetőleg $10\frac{1}{2}$ órában való megállapítása az ismét erre rászoruló iparágak részére kivételeknek, vagyis évi 140, illetőleg 180 túlórának engedélyezésével. Mindehez járulnak az éjjeli munka tilalmát illetőleg az üvepiparra és a vasiparra vonatkozólag 10 évre tervezett kivételek, a maximális munkanapot illetőleg tervezett rendelkezések életbeléptetésének a cukoriparra és a szövő-, fonóiparra 7 évre vonatkozó kitolása.

Mily áldozatot hoznak tehát a magyar gyárosok? Hiszen ipartörvényünk 65. §-a értelmében a 14. évig ma is feltétlen az éjjeli munkának a tilalma, sőt ipartörvényünk is az éjjeli munkának a 16. évig való tilalmazásának elvi álláspontján áll és a 14—16 évesek éjjeli munkáját inkább csak kivételkép türi. Ami pedig a maximális munkaidő megállapítását illeti, itt voltaképpen csak a nőkre vonatkozólag beszélhetünk jelentékenyebb változásról a törvényes állapottal szemben, mert hiszen a 14. éven aluli gyermekek ipartörvényünk értelmében ma is csak 8 óra hosszat, a 16 éven aluliak pedig csak 10 óra hosszat dolgozhatnak. De itt is csak 7 évvel az egyezmény megkötése után lépne a tervezett szerény rendelkezés életbe Magyarországon a nőkre vonatkozólag, mert a mi iparunk azon sajnós kivételek közé tartozik, amelyeknél a nők munkaideje ma is elérheti a törvény szerint a napi 11 órát és így iparunk azon halasztási időt élvezni fogja, amelyet az egyezmény-tervezet 5. pontja kivételnek tervez. Hol van tehát az az ok, amely a nemzetközi egyesületnek, a kormánynak és az egyezmény-tervezeteknek ily éles megtámadását előidézheti? Ha fennálló törvényes állapottal szemben az egyezmény-tervezetek által létrehozni kívánt állapotnak csekély különbségét nézzük, nem jöhetünk más eredményre, mint arra, hogy gyárosaink azért támadják ily elkeseredetten az egyezményt, mert eddig sem tartották meg az ipartörvény vonatkozó rendelkezéseit és attól félnek, hogy a nemzetközi egyezmények által létrehozandó fokozottabb ellenőrzés mellett az ipartörvényben már amúgy is benfoglalt rendelkezéseket szigorúbban fogják kezelni. A Magyar Gyáripárban megjelent cikk ezirányban igen érdekes önvallomást tartalmaz. Azt mondja ugyanis, hogy a fiatalkorú munkások és a nők munkaideje szükségszerűen ugyanolyan tartamú, mint az illető üzem többi munkásaié; ipartörvényünk azonban nem így intézkedett és így világos, hogy gyárosaink annak rendelkezéseit bizony máig sem tartják meg. E tényt egyébként az iparfelügyelői jelentések ismételt megállapították és valóban csodálkozunk kell azon a türelmen, amelylyel a törvények végrehajtá-

sára ügyelni hivatott hatóságok azok rendelkezéseinek be nem tartását elnézik.

Vajjon a közvélemény és a hivatali tekintély is oda fog-e csatlakozni, ahol a közszempontokból indokolt és szerény keretekben mozgó nemzetközi egyezmények kivihetetlensége ellen felhozott érvek abból származnak, hogy a társadalom egy osztálya, a gyárosok, máig sem alkalmazkodtak a fennálló törvényhez? Arra alapítani az egyezmény-tervezetek elleni küzdelmet, hogy iparunk még ma is elmarad a törvény által megkívánt állapot mögött, nem nagy dicséret a magyar gyáriparra. Aki nem akar haladni, azt arra kényszeríteni kell és reméljük, hogy a nemzetközi nyomás eredményes lesz ezirányban és hatását meg is fogja tenni. A fentiek figyelembevételével nem kell aggódnunk abból a szempontból, hogy ez a magyar ipar érdekeinek komoly veszélyeztetésével járna.

Az Állami Munkásbiztosítási Hivatal jelentése a munkásbiztosító pénztárak 1910. évi működéséről.

Az Állami Munkásbiztosítási Hivatal f. évi március hóban kelt előterjesztéssel bemutatta a miniszternek a törvény 177. §-a alapján minden évben megteendő jelentését a munkásbiztosító pénztárak működéséről és állapotáról. A miniszter pedig a jelentést már benyújtotta az országgyűlésnek, ahol az illetékes elintézését várja. Az országgyűlésnek történt bemutatással a nyilvánosság is jogot nyert arra, hogy a jelentéssel foglalkozzék, amit az Állami Munkásbiztosítási Hivatal teljes készséggel előmozdított, amidőn azt a napi lapoknak, a szaksajtónak és a szociálpolitikai ügyekkel foglalkozó szakférfiaknak rendelkezésére bocsátotta.

A jelentésnek minél nagyobb körű nyilvánosságát a magunk részéről is helyeseljük, mert bár igaz, hogy az 1910. év munkásbiztosítási adatainak aktuális gyakorlati jelentőségét az időközben bekövetkezett fejlemények csökkentik, a tudományos kutató a sorozatos statisztikai közlemények kapcsolatba hozott adataiból sok esetben értékes tanulságokat meríthet.

Bármily kívánatos is volna tehát az első sorban követendő gyakorlati szempontokból, hogy az Állami Munkásbiztosítási Hivatal évi jelentései az eddiginél lényegesen gyorsabb ütemben jelenjenek meg és bármennyire méltányoljuk is az erre nézve több és nem egy előkelő helyről elhangzott felszólalást¹⁾, a késedelemben meg tudnánk nyugodni, ha annak fejében a statisztikai adatok bősége, a nagy számok törvényének a munkásbiztosítás statisztikai feldolgozásában kínálkozó hatalmas és sokfelé bevilágító ereje kárpótolna.

Sajnálattal kell megállapítanunk, hogy ebben a kárpótlásban az Állami Munkásbiztosítási Hivatal jelentése nem részesít.

A jelentés első részében az Országos Pénztár 1907—1910. évi működését és a »betegsegélyezési« ágazatot, második részében pedig a balesetbiztosítási ágazatot és pedig mindkét ágazatot 1910. évi működésében mutatja be. Nem akarunk itt bővebben időzni annál a sajátlagos jelenség-nél, amely szerint a Hivatal egyrésztől betegsegélyezésről, másrésztől balesetbiztosításról beszél. Ma már a szociális törvényhozások iránya az, hogy a betegségi segélyezést mindinkább erőteljesebben kifejezett biztosítási alapra helyezték és azt nem a humanitárius kiindulásra emlékeztető segélyezés, hanem a való helyzetnek megfelelőbb biztosítás névvel jelölik meg. Az Állami Hivatal jelentésében használt megjelölés pedig nem csak patriarchális ódisága folytán, hanem annál inkább feltűnik, mert maga az

¹⁾ Buday László: A statisztika újabb problémái. (Közgazdasági Szemle 1914. évf. 81. lap.)

1907. évi XIX. t.-c. igen helyesen és szakszerűen már címében is »betegség és baleset esetére való biztosítás« megjelölését viseli.

A jelentésnek eme szépséghibájánál sokkal fontosabb azonban ama tény, amely szerint a táblázataiban foglalt adatok úgyszólván a mellőzhetlenül szükségesekre szorítkoznak, azokból újabb okulást vagy tudományos szempontból értékes tanulságot meríteni alig lehet, ehhez képest pedig gyakorlati értékük — nem csak az aktualitás hiányánál fogva — igen leszáll. Amidőn azt állítjuk, hogy a jelentés *újabb tanulságok* nyújtására alig alkalmas, arra gondolunk, hogy e táblázatok jórészt csak azt az adatfeldolgozást tartalmazzák, amelyet az Országos Munkásbetegsegélyző és Balesetbiztosító Pénztár 1911. évi november havában, tehát innen-onnan 3 év óta nyilvánosságra hozott 1910. évi jelentésében foglalt adatokból úgyis, sőt több irányban bővebb feldolgozásban ismerünk.

Erről bárki meggyőződhetik, aki a táblázatokat összehasonlítja az utóbb említett jelentésben annak idején közzétett adatokkal.

Igy pl. az I. rész 1. táblázata a betegség esetére biztosított tagok havonkénti és évi átlagos számát foglalja magában, pénztáranként és nem (férfi, nő) szerint, valamint az önként biztosítottaknak külön kiemelésével. Ezzel szemben már az Országos Munkásbetegsegélyző- és Balesetbiztosító-Pénztár 1910. évi jelentése (114. lap) is tartalmazta a pénztáranként való átlagos taglétszámot és pedig bővebben, amennyiben napibérosztályonként és külön-külön a 2° és 3° járulékot fizetők feltüntetésével is.

A 2. táblázat a betegség esetére biztosított tagok létszámát és a tagsági forgalmat tünteti fel pénztáranként, a férfiak és nők elkülönítésével és pedig az 1910. évi január 1. napján volt létszámmal kapcsolatban bemutatva az évközi be- és kilépéseket és ezek figyelembevételével az évvégi taglétszám alakulását, valamint a minden egyes pénztárnál évközben elért legmagasabb és legalacsonyabb taglétszámot és mindezek hónapját. Tény, hogy ennek a táblázatnak eredményeit az Országos Munkásbetegsegélyző és Balesetbiztosító Pénztár évi jelentése táblázat alakjában nem tartalmazza. De már ha továbbmegyünk és a betegségi forgalomnak a további táblázatokban kimutatott statisztikáját vizsgáljuk, ezt a Pénztár jelentéséből már jórészt ismerjük, sőt innen még részletesebb feldolgozásban, mert a Pénztár jelentése a napibérosztályok, foglalkozási csoportok és betegségi nemek szerint való megoszlást is tartalmazza.

Önállóbb feldolgozást képviselnek a Hivatal évi jelentésének ama táblázatai, amelyek a baleset következtében gyógykezelt tagok számát és betegségük időtartamát, a baleset következtében gyógykezelt tagok részére kifizetett segélyeket és az ingyen orvosi gyógykezelésben részesült keresetképes tagok és családtagok számának kimutatását foglalják magukban.

Végül, mint eredeti táblázat, említésre érdemes az I. részben foglalt 17. sz. táblázat is, amely a kerületi munkásbiztosító és a magánegyesületi betegsegélyző pénztárak alkalmazottainak és orvosainak létszámát tartalmazza.

Amidőn tehát mindezek után igazoltnak látjuk azt az előrebocsátott állításunkat, amely szerint a Hivatal évi jelentése az Országos Pénztár vonatkozó jelentése után már jelentékeny újabb tanulságokat alig nyújt, a további fejlődés reményével az kecségtetett volna, ha a jelentés a Hivatal előző (1909.) évi jelentésével szemben számottevő újításokkal tünnék ki. Nem valami örvendetes eredményre jutunk azonban, ha a jelentést az előző évi jelentéssel összehasonlítjuk. Ugyanazok a legszükségesebbekre szorító, nem sokat mondó, összehasonlításokra és következtetésekre alkalmatlan adatok. Az egész eltérés csak annyi, hogy az 1909. évi jelentés I. részének 9. táblázatát, amely a baleset következtében gyógykezelt tagok számát, betegségük időtartamát és a részükre kifizetett segélyeket tartalmazza, most két táblázatba bontották szét, a II. részben pedig új táblázat-

ként (9. sz.) az elveszett munkanapok számának és a baleset következtében kifizetett segélyeknek kimutatását iktatták be. El nem hallgatható azonban, hogy az újítás által érintett I. részbeli 10. sz. táblázat és II. részbeli 11. sz. táblázat végső adatai — amelyeknek helyesség esetén egyezni kellene — tényleg nem egyeznek.

De általában sincs szerencséje a mi munkásbiztosítási statisztikáinknak az egynemű adatok megegyezése tekintetében. A Hivatal és az Országos Pénztár jelentéseiben közölt adatok eltérését ennek egész terjedelmében nem indokolhatja meg az a tény, hogy a Hivatal jelentése a betegségi biztosítás adatai tekintetében felöleli a Ferenc József kereskedelmi kórház betegápoló-egylet magánegyesületi betegsegélyző pénztárának adatait is, amelyekre az Országos Pénztár adatgyűjtése ki nem terjed.

Egyáltalában pedig a munkásbiztosítási statisztikai közlemények, mint annyi más kérdés, szintén reávilágítanak arra a munkaerő-, idő- és költségpazarlásra, amely nálunk a kétféle munkásbiztosítási felső forum felállítása következtében végbemegy.

Végre is az Országos Pénztárt, mint autonóm jogalanyt, fontos szociálpolitikai és pénzügyi feladataira való tekintettel sem lehet elűtni attól a jogától, hogy az általa gyűjtött adatokat feldolgozza és közlétegyé és minden hatalmi intézkedés, amely ennek a törekvésnek megakadályozására irányul, vajmi könnyen a gyűlöletes erőszakoskodás látszatába sodorhatja a Hivatalt. Viszont pedig, ha már az Országos Pénztár bizonyos adatokat feldolgozott és közzétett, mily értéke lehet a Hivatal által teljesített újabb közzétételnek? Vagy azonosak az eredmények és ebben az esetben az újabb közzététel csak idő- és pénz pazarlás, vagy pedig eltérnek az eredmények, — amint ezt tapasztaljuk is — ami arra vezet, hogy a közönség egyikben sem bizik. Valóban ideje volna már, hogy a kormány és törvényhozás legalább azt az egy, egészen bizonyos helyességű reformpontot megszívlelné, hogy az *Állami Munkásbiztosítási Hivatal, mint felügyeleti hatóság és az Országos Munkásbetegsegélyző és Balesetbiztosító Pénztár együttes létezése merőben fényűzési berendezkedése* ennek a szegény országnak. *Vagy az egyik, vagy a másik, de kettő* ebben az esetben kevesebb az egynél!

Ügylátszik, hogy az Állami Munkásbiztosítási Hivatal évi jelentésével szintén bizonyos lappangó reformeszméket kíván szolgálni. Erre vall az, hogy az évi jelentés a joggal várható statisztikai adatok és kimutatások értékesebb bőségének hiányát a magyarozatként »általános jelentés« címén adott elmefuttatással kívánja kiegyenlíteni. A tárgyilagos és hozzáértő szakférfiak — sajnos, munkásbiztosítási kérdésekben nem sokan, de mégis mind többen vannak — ezt a cserét alig fogják megköszönni. A nem minden célzatosságot nélkülöző fejtegetések helyett sokkal szivesebben vettük volna a betegségek és ezek nemei foglalkozások, vagy helyek szerint való megoszlásának, továbbá a betegségek egyes nemeinek a taglétszámhoz és életkorcsoportokhoz viszonyított arányának, ugyanígy a járadékosoknak és általában a baleseti biztosítási statisztikai adatoknak a teljes munkásokra visszavezetett kimutatását és sok egyebet, ami lényegesen fontosabb volna, mint az, hogy a Hivatal évi jelentésében saját külön politikáját képviselje.

Itt van pl. az a sokat és nem minden célzatosság nélkül hangoztatott vád, amely szerint a Pénztár, jelenlegi szervezetéhez képest, szükségszerűen elköveti azt a minősíthetlen bűnt, hogy a balesetbiztosítás bevételeit, a munkaadók milliónyi áldozatait, egyszerűen elpocsékolja a betegségi biztosításra. Ennek a vádnak ad kifejezést a Hivatal általános jelentése is (17. lap), amidőn azt az eredményt hozza ki, hogy 1909. évben 520.350 K 71 f, 1910. évben pedig 665.408 K 56 f összeget, vagyis addig immár a balesetbiztosítás bevételeiből egy milliónál többet, a betegségi biztosítás céljaira elköltöttek.

Eljut pedig a Hivatal jelentése erre a bombaszerű eredményre akként, hogy a szóba jöhető minden egyes, összesen tehát három esztendőnek baleseti biztosítási bevételeit és kiadásait évenként külön és önmagukban, vagyis az előző évi számadások összefüggéséből kiszakítva vizsgálja. Teljesen szokatlan módja ez két gazdálkodó vagyontömeg kölcsönös elszámoltatásának. Bizonyára más eredményre jut a Hivatal, ha a két biztosítási ág számadásainak szabatos elkülönítését megkövetelő és önmagában véve nagyon helyes álláspontjának az Országos Pénztárnál kellő időben érvényt szerezve, az ebbeli munkálatok eredményét bevárja és következtetéseit nem ily önkényesen felállított, ingatag alapra, hanem a kezdettől fogva végigvezetett és a két ág szerint elkülönített számadások eredményeire alapítja, addig pedig messzemenő következtetéseire magát el nem ragadtatta volna.

Most már tudjuk, az Országos Pénztárnál 1908. évig visszamenőleg elkészített és a két ág szerint felbontva összeállított számadásokból, hogy az 1910 évi december hó 31-ik napi mérlegszámla szerint nem a betegségi biztosítási ágazat tartozott a balesetinek, hanem megfordítva, a baleseti ágazat volt a betegséginek 336.444 K 88 f összeggel adósa.¹⁾ Mint-hogy pedig, az összeg lényegtelen módosulásától eltekintve, ez a helyzet 1912. évi december hó 31-ik napján is fennállt, megdől a Hivatal általános jelentésében foglalt az a megállapítás is, amely szerint a betegségi biztosítás a baleseti ág bevételeit eltulajdonítaná, vagy legalább is állhatatosan elköltené. Egyébként úgy tudjuk, hogy a Hivatal az Országos Pénztár 1910. évi zárszámadásainak felülvizsgálása tárgyában még nem határozott. Nagy érdeklődéssel nézünk tehát eléje, hogy a most már felbontott zárszámadások, jelesen a mérlegszámla tételei között szükségképen elbírálást igénylő kérdésben a Hivatal fenn fogja-e tartani a jelentésben idevonatkozólag kifejezett álláspontját. Mi már most is bizonyosnak látjuk, hogy abból a merőben alaptalan föltevésből, mintha a betegségi biztosítási ág a balesetin élősködnék vagy azt jobban kihasználná, mint viszont a baleseti ág a betegségit, — a két biztosítási ág szétválasztására, a munkásbiztosítási reformtörekvések eme legszerencsétlenebb szülöttének létjogosultságára indokot nem meríthetünk.

Nem sokkal több szerencsével dolgozik az általános jelentés elme-futtatása a központosítás elvének megdöntését célzó adatok csoportosításában sem. Összehasonlítja ugyanis a betegsegélyezési ág országos-pénztári adminisztrációs költségeit az osztrák Bezirkskassen-Verbandok költségeivel és nagy meglepéssel állapítja meg (40. lap), hogy az Országos Munkásbetegsegélyző és Balesetbiztosító Pénztár betegségi biztosítási üzlet-ágában ötször akkora adminisztratív költség esett egy—egy tagra, mint az osztrák 7 Bezirkskassen-Verband egy-egy tagjára. Mily félreértés! A jelentés idevonatkozó egész bizonyítása csak az ausztriai 7 pénztári szövetségnél fölmerült 135.634 K adminisztrációs költséget veszi figyelembe, ellenben nem gondol arra, hogy ez a tétel nem foglalja magában az egyes pénztárak külön kezelési költségeit.

Ezekkel a költségekkel tehát szembeállítani a mi betegségi biztosítási ágazatunk központi kezelési költségeit igazságosan nem lehet, mert hiszen maga a jelentés is rámutat arra a nagy eltérésre, amely az ausztriai kerületi betegsegélyző pénztári szövetségek és a mi Országos Pénztárunk betegségi biztosítási hatásköre közt fenforog. A költségkülönbözőségének megítélésénél azonban nemcsak az a fontos, hogy maguk a vonatkozó törvények milyen eltérő rendelkezéseket tesznek, hanem beható vizsgálatnak kell alávetni a tényleg kialakult helyzetet, azt, hogy mit és hogyan

¹⁾ Az Országos Munkásbetegsegélyző és Balesetbiztosító Pénztár 1907—1912. évi mérleg- és eredményszámláinak szétbontása a két biztosítási ágazat szerint. Budapest, 1914. Pesti könyvnyomda részvénytársaság.

végeznek az ausztriai szövetségek és mit és hogyan végez az Országos Pénztár. Az a megállapítás, amelyre a jelentés súlyt helyezni látszik és amely szerint az Országos Pénztárnak tényleg és taglétszámhoz viszonyítva is nagyobb a betegségi biztosítási központi-adminisztrációs költsége, mint az ausztriai pénztári szövetségeké, amiből pedig az következne, hogy »az Országos Pénztárnál a betegsegélyezési ágazatban sok az olyan adminisztratív tevékenység, amelyre a törvény a pénztárt nem kötelezi« (40 lap), magában véve semmit sem mond. Döntő az, vajjon célszerű-e, hogy az Országos Pénztár ezeket a törvényes kötelezettségén túl menő feladatokat is ellássa és igenlő esetben, hogy helyesen látja-e el ezeket. Ezekért azonban felügyeleti jogkörénél fogva végeredményben a Hivatal terheli a felelősség. Ha az Országos Pénztár központi kezelése a betegségi biztosítási ágban valóban túlteng, a Hivatalnak nem a három évi késedelemmel kiadott jelentésben, hanem a nyomban megteendő felügyeleti intézkedésekben kell álláspontját érvényesíteni. Ha pedig ezt nem teszi, kötelességtudása iránt való tiszteletből is azt kell hinnünk, hogy ez a túltengés talán nem is oly nagy és hogy a Hivatal az Országos Pénztár messzebbmenő berendezkedését azért nézte el, mert annak helytelenségéről nem volt meggyőződve.

A kezelési költség szempontjából magábanvéve különben sem fontos, hogy az az Országos Pénztárnál, vagy pedig helyi szerveinél merül-e föl. A pénztári intézmények működésének egyenlő jóságát feltételezve, fontos az, hogy mibe kerülnek azok, mily nagyok a kezelési költségek. Ebben a tekintetben pedig sokkal hatásosabban beszél a Hivatal jelentésének az az adata (75^x lap), amely szerint az 1910. évben az egy-egy tagra eső kezelési költség nálunk 3 K 22 f, Ausztriában csak 2 K 17 f, végül Németországban éppen csak 1 K 87 f volt. Minthogy azonban ezek a költségek nem az Országos Pénztár központi adminisztrációjában, hanem a helyi szerveknél merülnek fel, ezeknek tanulságai nem a centralizáció túltengésére, hanem egészen más irányba mutatnak.

Egyébként nem minden pikantériát nélkülöz az, hogy a jelentés 40^x lapján oldaldőféseket irányít a centralizáció ellen, 41^x lapján pedig, ahol már nem a betegségi, hanem a balesetbiztosításról beszél, kiemeli a mi adminisztrációnk olcsóságát az osztrákkal szemben, azon az alapon, mert »minálunk . . . a centralizáció folytán ceteris paribus kedvezőbb a helyzet.«

Különben ami a külföldi adatokkal és jelesül a csaknem kizárólagos használatra szabadalmazott osztrák és német adatokkal való összehasonlítgatásokat illeti, munkásbiztosítási dolgokban talán sehol annyit nem vétkezünk, mint éppen ezen a téren. Áll ez különösen a balesetbiztosításról, amelynek statisztikájában kedvelt formula a mi adatainknak 24 év előtti német adatokkal és 20 év előtti osztrák adatokkal derűre-borúra való összehasonlítása, azon a címen, hogy a biztosítás létezésének éveit, az illető biztosítási ág életkorát kell a mi biztosításunk életkorával összemérni. Nem akarjuk azt mondani, hogy ily összehasonlításokat elvben és mindenesetre kizárjunk. Tagadhatatlanul van bizonyos értéke annak, ha pl. látjuk, hogy egy-egy külföldi államban a teljes munkások számához képest mily arányban szaporodtak évről-évre a balesetek, mily fokú munkaképességcsökkenések mily arányban fordultak elő a balesetek öszszámában, vagy a teljes munkások számához képest, mily munkabérek szolgáltak átlag költségkirovás alapjául stb. Ezek az adatok ugyanis az egyes biztosítási területeken mutatkozó fejlődési folyamatokban bizonyos tanulságokat nyújthatnak, milyen eszközök bizonyultak egyebütt hatályosaknak arra, hogy a terhek, a kitűzött célok veszélyeztetése nélkül, sőt e célok megvalósításának intenzívebbé tételével, csökkentessenek.

Annak azonban semmi alapja és célja nincs, hogy, amint ezt a jelen-

tés mutatja (42., 43.^x lapok), összehasonlításokat tegyünk a mi jelenlegi adminisztratív költségeink és a külföldiek negyedszázad előtti adminisztratív költségeinek arányszámai között. Az összehasonlításból az tűnik ki ugyan, hogy az osztrák és német balesetbiztosítási adminisztráció már negyedszázad előtt is drágább volt, mint aminő a miénk ma. Már pedig az azóta bekövetkezett nagyfokú drágulás folytán (emelkedtek a fizetések, a dologi szükségletek beszerzési árai stb.) éppen az ellenkezőre lehattunk elkészülve. Ez a mi olcsó baleseti adminisztrációnk tényleg lehet a centralizáció következménye, amint ezt a Hivatal állítja, de eredhet onnan is, hogy a mi balesetbiztosítási adminisztrációnk távolról sem oly intenzív, mint akár a németeké, akár az osztrákoké. A biztosításra kötelezett üzemek hatályos ellenőrzésétől, a balesetelhárítás megértő és szeretetteljes gondozásától még igen-igen messze vagyunk és ebben a kérdésben is a Pénztárnak a Hivatal által támasztott nehézségekkel kell küzdenie. Egyáltalában nincs kizárva, hogy az igazgatás olcsóságát igen drágán, lappangó üzemek, eltitkolt bérek, veszélyességben tobzódó gondatlanságok után jogos, de az összeségtől mégis elvont járulékok elvesztésével fizetjük meg. De talán az sincs kizárva, hogy a balesetbiztosítás ezt a feltűnően olcsó adminisztrációját annak köszönheti, hogy költségeit a szervezeti közösségben álló betegségi biztosításra hárítja. Elvárjuk, hogy erre a nagyon fontos kérdésre nézve a Hivatal legközelebbi jelentésében adatokat találjunk anynyival inkább, mert az eddigi magánmunkálatok¹⁾ számításai nem teljesen megnyugtatók.

Mi az elérhető tanulságokat minden ásatag statisztikánál ékebben bizonyíthatóknak tartjuk azzal, ha a mi munkásbiztosításunk jelenlegi állapotát a külföldieknek szintén jelenlegi állapotaival hasonlítjuk össze első sorban. Az összehasonlításnak legfontosabb célja úgyis az, hogy a mi biztosítási terheinknek a versenyző államok termelésére nehezedő biztosítási terhekkkel való összeméréséből állapítsuk meg saját teherbírásunk határait. Ezt a célt pedig csak a jelenlegi terhek összehasonlítása szolgálhatja.

Eppen az adminisztratív költségek összehasonlításánál azonban nagy szerep jut azoknak a tényezőknél, amelyek a munkásbiztosítás szervezeti okain kívül álló és a nemzet általános jellegéből következő okokban gyökereznek. Ha valamely ország általános közigazgatása gyenge azért, mert a jó közigazgatás ellátására szükséges emberanyag kellő mennyiségben rendelkezésre nem áll, ennek a sajnos jelenségnek a nemzet közállapotaiból folyó okai a munkásbiztosításra is, ennek bármily szervezetén keresztül kihatnak.

Az Állami Munkásbiztosítási Hivatal jelentésének tárgyilagos, száraz adatai, az általános részében foglalt egyik-másik elfogadhatlan megállapításának mellőzésével, bennünk az említett irányban keltettek gondolatokat. Nem a centralizáció és decentralizáció kérdésének szüntelen bolygatásával, hanem azzal teszünk jó szolgálatot a jó ügynek, ha az egyének tekintetében tudunk üdvös intézkedéseket megvalósítani. *Egyrészt a tisztviselő és orvoskérdés, másrészt a járulékhátralék kérdése az, amin munkásbiztosításunk jövője áll, vagy bukik.* Annak, aki rokonszenvet és ellen-szenvet félretéve, elfogulatlan lélekkel olvassa az Állami Munkásbiztosítási Hivatal évi jelentését, lehetetlen elzárkózni attól, hogy a munkásbiztosítás bajainak orvoslása elsősorban ezeken a pontokon történhetik, vagy sehol. Addig, amíg a kirótt évi járulékok hátraléka a kerületi pénztáraknál csak a betegségi ágazatban 34^oo, bizonyára könnyen érthető, hogy a Hivatal számítása szerint (84^x lap) a kerületi pénztáraknak az 1907—10. évekre együttesen kimutatott 1,326.119 K. feleslege valóságban 897.845 K. hiánnyá apad.

¹⁾ Előterjesztés a baleseti költségek megvizsgálása tárgyában. Szemenyei Kornél. 1914. A magyarországi szociális balesetbiztosítás költségei. Gallai Marcel. Munkásügyi Szemle 1914. 6. szám.

Az a törvényhozó, aki a munkásbiztosítás szervezetét szükségtelenül meg nem bontva, mütétnek csakis beteg részeit veti alá, az, aki a pénztári tisztviselők és orvosok, valamint a járulékhátralékok kérdését sikerrel megoldani tudja, az ország körül olyan érdemeket szerezhet, amelyek a jelenlegi munkásbiztosítási törvény megalkotásával vetekszenek.

A baleseti sérültek munkaképességének megállapításáról.

Irta dr. Lévai József, sebészfőorvos.

Az 1907 : XIX. törvénycikk a baleseti kártalanítási eljárásnál az orvosi véleményeknek nagy jelentőséget biztosított és az eddigi gyakorlat az orvosi véleményeknek fontosságát nyilvánvalóvá tette.¹⁾ A dolgoknak ez a fejlődése természetes is. Akár arról van szó, hogy valamely kóros állapot, vagy ennek kapcsán bekövetkezett elhalálozás okozati összefüggésben van-e az elszenvedett balesettel; akár afelől kell tisztába jönni, hogy a baleseti sérülés okozta elváltozás, vagy hiány mennyire befolyásolja a sérült szerveknek működését és ez által az egyén munkaképességét; akár az mérlegelendő, hogy a sérült egyén neme, kora, tápláltsága és szervezetének ép vagy kóros volta mennyire enyhíti, vagy fokozza a baleseti sérülés következményeit: mindeme körülmények felől csakis orvosszakértő adhat döntő véleményt. Csakis abban a kérdésben, hogy különböző foglalkozás mennyire befolyásolja a baleset okozta működésképeség-csökkenés jelentőségét, lehet a szakmabeli laikus véleménye mérvadó.²⁾ De az orvosszakértőnek működése az idevágó kérdések eldöntésében is nélkülözhetetlen. Történjék ugyanis a kártérítést igénylőnek vizsgálata szerszámoknak igénybevételével — mint ez választott bíróságoknál szokásos — vagy akár az igénylő munkahelyiségében a legnagyobb körültekintéssel, az, amit az igénylő a laikus nézőnek bemutat, az ítélet részére teljesen értéktelen adatokat szolgáltat. Ha csak a legegyszerűbb esetet, félmerev ujjak működésképeségének bemutatását képzeljük is el, nyilvánvaló, hogy csakis szakértő orvos tudja megállapítani, hogy a bemutatott működési korlátozottság valódi, túlzott, vagy esetleg szinlelt-e?

A baleseti kártalanítás terén működő orvosnak ezek szerint azzal kell tisztában lennie, hogy az eseteknek legnagyobb részében az ő véleményén fordul meg a döntés. Tudnia kell az orvosszakértőnek továbbá, hogy a baleseti sérültnek törvényadta joga van a kártérítéshez, a neki megítélt járadék nem alamizsna, más oldalról azonban azt is tudnia kell, hogy minden megítélt járadék megfelelő tőkét köt le és semmiféle szempont nem szabad, hogy a szakértő orvost arra bírja, hogy üzemi balesetből eredő munkaképességcsökkenést állapítson meg ott, ahol ezt a munkaképességcsökkenést a balesettel össze nem függő betegség, vagy nyomorúság okozza. Teljes elfogulatlanság és a lehető legnagyobb fokú objektivitás, a különböző érdekeltségeknél egyformán megnyugvást kelt és méltánylásra talál.

*

A következőkben megismertetjük azokat a módszereket, amelyek az Országos Munkásbetegsegélyező és Balesetbiztosító Pénztárnak vezetésénél levő felülvizsgáló intézetében a baleseti kártalanítást igénylők felülvizsgálatainál a gyakorlat folyamán meghonosodtak.

¹⁾ A törvény életbe lépése óta jogász részről már panasz is merült fel az iránt, hogy a választott bíróság egészen reá hárítja a felelősséget az orvosszakértőkre. Lásd »Munkásügyi Szemle« 1910. 11. számában.

²⁾ Az Országos Munkásbetegsegélyező és Balesetbiztosító Pénztár járadék-bizottsági ülésein a szakmabeli bizottsági tagok működése hasznosnak bizonyult.

1. Szubjektív lelet.

Felülvizsgálatainknál nagy súlyt helyezünk azokra az adatokra, amelyek az igénylőknek céltudatos és helyes kikérdezése révén szerzünk és amelyeket az iratokban foglalt adatokkal egybevetünk. Mindjárt az első kérdéseknél, »hogya hívják, hány éves« egyszer-másszor kiderül, hogy más jelentkező vizsgálatra, mint akinek ügyiratai kezeink között vannak. A következő kérdés, »mi a foglalkozása« akárhányszor tévedés nyomára vezet. Pl. M. Imre 50⁰/₀ ideiglenes járadékot húzott asztalos szakmájára való tekintettel, jobb lába II., III., IV. és V.-ik ujjának hiánya miatt. Mindig cipész volt és ez alapon mi 15⁰/₀ munkaképességcsökkenést állapítottunk meg. Boldogult mesterem Kovács József teljes joggal vette rossz néven a szigorlótól, ha ez azt kérdezte a betegtől »mi a baja?«, a kérdést helyesen úgy kellett intézni »mi a panasza!«. Az előzmények felől való szabatos kikérdezés és az igénylőnek türelmes meghallgatása felülvizsgálatainknál kötelező és ezen egyszerű módszer számos esetben goromba tévedést derített ki. Ime egy eklatáns eset: K. Stanko 44 éves zsákhordó felülvizsgálatunkon előadja, hogy eddigelé nem hallgatták meg, kártérítési igényével elutasították, pedig mindaddig, hogy nehéz zsák esett fejére, egészséges, munkabíró ember volt; mikor kórházba vitték, maga sem tudta, hol fáj neki legjobban, csak mikor hetek múlva felkelt, vette észre, hogy nyaka merev és ferde, de erre azt mondták, bizonyosan az volt előbb is. Az iratokból kitűnt, hogy igénylő balesete napjáiig állandóan nehéz zsákoló munkát végzett, hogy soká feküdt a kórházban »contusio« kórismével és a kórházi elbocsájtási bizonyítványban az a megjegyzés foglaltatik, hogy »fejének már balesete előtt is ferde tartása volt«. Ezen az alapon a helyi munkásbiztosító szervnek főorvosa és orvosi tanácsa balesetből eredő munkaképességcsökkenést nem állapított meg. Vizsgálatunk Röntgen-felvétellel igazoltan a VI. és VII.-ik nyakcsigolyán törést állapított meg. Igénylőtől beszereztük katonakönyvét is, amelyre előadásában hivatkozott és ebből kitűnt, hogy rövid idővel balesete előtt fegyvergyakorlatot csinált végig és onnan egészségesen bocsátatott el. Panaszait mindezek alapján teljesen indokoltnak találtuk és tekintettel nehéz foglalkozására, egy évre 75⁰/₀ munkaképességcsökkenést állapítottunk meg.

Az igénylő személyesen előadott panaszainak az iratokban foglalt adatokkal való gondos összehasonlítása sokszor arra alkalmas, hogy igénylő panaszainak indokolatlan voltát kitüntesse. Erre vonatkozik példának okáért a következő ügy: T. Imre 30 éves kőművessegéd nagyon meggyőzően elmondja, hogy 1909 május 3-án állványról leesett és ezzel az alkalommal ajkát és jobb kezének IV.-ik ujját megsértette. A kezelő orvos ujja sérülésének nem tulajdonított jelentőséget, nemsokára munkába küldte, ő fájós ujjal dolgozott, míg ujja annyira rosszabbodott, hogy négy havi kezelés után le kellett vágni. Az iratokból kiderült, hogy a baleset után »ajak sebbel volt 12 napig betegállományban és azóta egyfolytában dolgozott 1910 szeptember 29-dikéig, amikor »arthrititis fungosa interphalang. I. dig. IV. man. d.« kórismével került újból betegállományba. A balesetbejelentés még ezután három hónapra történt. Ebben a balesetbejelentésben három tanu állítja, hogy a baleset alkalmával látta, hogy igénylőnek jobb keze IV.-ik ujjá megsérült. Nagyon aggályosnak kellett a baleset után 19 hónappal történt balesetbejelentésben foglalt szemtanuk vallomását tartanunk, mivel szinte lehetetlen, hogy egy minden jel szerint csekély sérülésre 19 hónappal a baleset után három érdektelen ember egybehangzó pontossággal emlékezzen. Ehhez hozzávetve azon körülményt, hogy igénylő az állítólagos balesettől számítva 16¹/₂ hónapon át akadálytalanul dolgozott és betegsége jelentkezése alkalmával még kezdeti szakban volt, csak négy hónap múlva került műtétre, azt a határozott véleményt adhattuk, hogy ezen betegség az állítólagos balesettől függetlenül, később keletkezett.

2. Objektív lelet.

A balesetvizsgáló szakértő orvos szerepének fontossága a lelet lehető legpontosabb elkészítésében kell, hogy nyilvánuljon. Hiányos előzmény pótolható, arra is van mód, hogy hibás értékelés megmásíttassék, de hiányosan, vagy hibásan készült lelet helyrehozhatlanul ingataggá teszi az alapot, amelyre a járadék megítélése helyezkedik.

A vizsgálatnak a legnagyobb figyelemmel, körültekintéssel és klinikai pontossággal kell végbemennie.

Ismerve igénylőnek panaszait, ha észrevétlenül megfigyeljük, már a levetkőzésnél — és később a felöltözésnél — értékes adatokra tehetünk szert. Az az igénylő, aki imént háta merevségéről panaszkodott és most lehajol, hogy cipőjét levesse, nem mondott igazat; annál, aki nadrágját állva tolja le, vagy húzza fel, mind a két alsó végtag elbírija a test súlyát és túlzott, ha előbb csak botra támaszkodva járt; az, aki állva a fején keresztül veti le az ingét vagy ölti magára és nem inog, túlzott, mikor állandó szédülésről panaszkodott. A cipők talpának és sarkának kopása sokszor jó útbaigazítást ad a két alsó végtag igénybevételének módjáról.

A vizsgálatnál szabályul tekintjük, hogy nagyobb testrésznek vizsgálatáról van szó, az teljesen meztelen egyénen történjék és ha csak egy ujjperecről van szó, ez mindkét oldali meztelen végtag összehasonlító vizsgálatával legyen összekötve. A meztelen egyén figyelmes megtekintése, a sérült oldalnak az ép oldallal való összehasonlítása egymagában megóvja a vizsgálatot goromba tévedéstől. Tudok esetet, amikor pénztári tag hetekig táppénzt húzott baloldali térdizületi lob miatt, mert a kezelő orvos nem hasonlítván össze a jobboldalival a bal térdet, duzzadtnak találta, holott mikor részemről a másik végtaggal összehasonlítottam, kitűnt, hogy a duzzanat csak látszólagos, azért, mert a bal alszár lágyrészei gyermekkori hűdés miatt sorvadtak voltak. Arra is jó a figyelmes megtekintés, hogy a beteg panaszai által helytelen útra terelt vizsgálatnak a helyes irányt megadja. Vizsgálataink során előfordult, hogy igénylőnél, aki jobb térdére esett, vizsgálatkor ezt fájlalta, jobboldali csipőizületi ficamot találtunk, egy másik sérültnél, aki bal könyökére esett, vizsgálatkor könyökét fájlalta és ujjainak zsibbadtságáról panaszkodott, a figyelmes megtekintés bal vállizületi ficam felismerését eredményezte. Egész sora van eseteinknek, amelyekben a sérült magasról leesett, az előző vizsgálat — egyszer-másszor Röntgenfelvétel is történt — a lábon nem talált elváltozást és mi a felénk háttal álló egyén két sarkának összehasonlítása alkalmával, azon körülményből, hogy a panaszlott oldalon a sarok kiszélesedett és a bokacsúcsok közelebb állanak a talajhoz, mint a másik oldalon, sarkcsonttörést diagnostizáltunk. Az ép oldalnak a sérült oldallal való figyelmes összehasonlításánál a két oldali izomzat térfogatában való különbség is nagyon szembeötlik.

Minden esetben, ahol valamely végtag működésképeségére vonatkozó panasz merül fel, a csontok hosszáról és a lágyrészek körfogatáról és az ízületek mozgékonyságáról pontos méretek veendőek és az adatok egyenként feljegyzendőek. (Oly feljegyzés, hogy az alszár 2 cm.-rel rövidebb, vagy körfogata 2 cm.-rel kevesebb, értéktelen, hanem az adatok így szólnak: a jobb alszár 32 cm., a bal alszár 30 cm., a jobb alszár körfogata a közepén 42 cm., a balé ugyanott 40 cm.) Csakis a részletes számadatok alkalmasak egy későbbi vizsgálatnál az esetleges változásnak pontos megállapítására.

Az Országos Munkásbetegsegélyző és Balesetbiztosító Pénztár balesetfelülvizsgáló intézetében a mérés a következő eljárás szerint eszközöltetik:

a) A fejen a frontális és sagittális irányban való mozgásokat a *de Quervain-féle szögmérővel* mérjük. A szögmérőt a rajta levő szíjakkal a fejtetőn erősítjük meg és a szögmérő talapzatát a vizsgálandó mozgás irányába fordítjuk.

b) A felső végtagokon ellazult lógó tartásban vesszük a méreteket. Hosszméret: a vállcsúcstól a felkar külső bütykéig; az alkaron: a felkar külső bütykétől az orsócsont karcnyulványáig; az ujjakon: a kézközépcsont-izperc közti izülettől az ujj végéig. Körfogati méretek: a felkaron a közepén, alkaron 5 cm.-nyire a könyökcsúcstól (mely adat a leletben megjelölendő), a tenyéren a kézközépcsontok közepén a hüvelykujjnak fél abductiója mellett, az ujjakon az egyes percek közepén. A delta izom mérete: a hónalj áthajlás magasságában a mellső és hátsó hónaljredő közti távolság.

c) A mellkas körfogatát a bimbóvonal magasságában a szegycsont közepétől a gerincoszlop tövisnyulványáig mindkét oldalon külön-külön mérjük.

d) Az alsó végtagokról hanyattfekvő helyzetben vesszük a méreteket. Hosszméretek: a csipőtaraj mellső-felső tövisétől a belső boka csúcsáig; a combkonc részére a csipőtaraj mellső-felső tövisétől a combcsont belső bütykének széléig, az alszáron a combcsont belső bütykének szélétől a belső boka csúcsáig; a lábon a saroktól az I. újj csúcsáig. Körfogati méretek: a combokon egyenlő távolságban (20—25 cm.-re) a csipőtaraj mellső felső tövisétől (amely távolság a leletben megjegyzendő), szükség esetén a combok közepén, vagy a térdizület felett is; az alszáron az ikerizmok legnagyobb domborulatán vagy az alszárak közepén, vagy a bokák felett; a lábakon a talp közepén és a lábháton átvezetett szalaggal.

e) Merev ízületek helyzetének meghatározását szögmérővel végezzük, úgy hogy a szög csúcsát az ízület, a szög szárait az ízületet alkotó végtagrészek alkotják. Ujjizületekben való mozgathatóságot ugyancsak szögmérővel, nagyobb ízületekben való mozgathatóságot a de Quervain-féle szögmérővel határozzuk meg oly módon, hogy az eszközt az ízületet alkotó distalis részre erősítjük és a kilengéseket az eszköztől leolvassuk. Ugyanezen eszközzel — és csakis ezzel — pontosan meg tudjuk határozni az alkaron a pronatio és supinatio fokát.

f) Végtagok, pl. bokák, sarokcsont megvastagodását vastagság (nonius) mérővel meghatározzuk.

Fontos a mérés eredményére, hogy a mérés foganatosítása előtt mindkét oldali végtagot teljesen egyforma tartásba helyezzük és a mérésre szolgáló fix pontokat a köztakarón, ügyelve arra, hogy a köztakaró közben el ne csúszszék, (leghelyesebben ú. n. tintairónnal) megjelöljük. Nem tartottuk feleslegesnek az elmondott elemi szabályok rögzítését, mert ezeknek szem elől tévesztése eredményez oly eseteket, mint a következő: H. Tódor erdőmunkásnak a helyi szerv orvosának azon lelete alapján, hogy a bal alsó végtag 8 cm.-rel rövidült, az Országos Pénztár igazgatósága 1910. október 18-án 60% munkaképességcsökkenésnek megfelelő járadékot folyósított. 1912. január 8-án felülvizsgálatra került, az alszáron 1 cm. rövidülést és teljes működésképeséget találunk; ez alapon munkaképességcsökkenését 10%-on alul állapítottuk meg.

A tapintás jól kiegészíti a megtekintés és mérés eredményeit, új adatokat is szolgáltat. Jó felvilágosítást ad arról, hogy hegek eltolhatók-e alapjuk felett, avagy rögzítettek, feszesek; a panaszlott fájdalmaság okát néha egy-egy, a lágyrészek alatt tapintható csontkidudorodás adja meg; nagyon sok esetben látszólag normális alkatú és körfogatú végtagrészlet ujjunknak kissé huzamosabb benyomatát megtartja és ezzel objektív magyarázatát kapjuk a panaszlott működéskorlátozottságnak.

A Röntgen-felvételeknek diagnostikai fontosságát baleseti sérüléseknél nagyon jól illusztrálja azon tény, hogy az 1912-iki düsseldorfi nemzetközi balesetkongresszuson felülvizsgáló intézetünkben egész sorozatát a csigolyatöréseknek demonstrálhattam, ahol vizsgálatunkig csigolyatörésről

szó sem volt és a klinikai gyanús tünetek alapján elrendelt Röntgen-felvételek adták meg a helyes kórismét.¹⁾

A helybeli elváltozások kiderítésére irányuló vizsgálatokat kiegészíti az egész testnek klinikai vizsgálata. Magasságmérést, a testsúly meghatározását, a mellkasi, hasi szervek, az idegrendszer vizsgálatát; ahol ennek szükségessége felmerül, szem-, fül-, vizelet-, köpet-, bélsárvizsgálatot, vérvizsgálatot eszközöltetünk, Wassermann-Pirquet-féle reactiot végeztetünk és minden kipróbált vizsgálati módszert igénybe veszünk, hogy mindarról az elváltozásról, amelyet a baleset a sérült szervezetében előidézett, pontos és az igazsághoz hű objektív leletet kapjunk.²⁾

SZEMLE.

MUNKÁSBIZTOSÍTÁS.

A Nemzetközi Munkásbiztosítási Egyesülés párisi konferenciája.

A Párisi Állandó Bizottság az érdeklődőkhöz most bocsátotta ki felhívását az 1914. szeptember 21–24-ig Párisban tartandó nemzetközi értekezletéről. Az értekezlet Bourgeois, a »Comité permanent« elnökének vezetése alatt Mayr, Ferrero, di Cambiano, Lindstedt, Henderson alelnökök és Ribot, a francia bizottság elnökének közreműködésével fog lefolyni. Az egyes államok kormányait az állandó bizottság felkérte, hogy magukat az értekezleten képviseltesék.

Az állandó bizottság az értekezlet határidejének megállapításánál tekintettel volt arra, hogy szeptember 10–12-ig Bernben ülésezik a tuberkulózis elleni értekezlet, szeptember 14–16-ig ugyanott a munkásvédelmi értekezlet, szeptember 18–19-ig Párisban a munkanélküliség elleni egyesülés értekezlete.

A Comité a felhívásban rámutat arra, hogy az értekezlet jubiláris jellegű lesz, amennyiben 25 éve annak, hogy a »Balesetek nemzetközi kongresszusainak állandó bizottsága«, amely később úgy mint jelenleg, a szociális biztosítás állandó bizottságának neveztetett, megalakított. Utal az állandó bizottság feladataira, különösen arra, hogy a bizottság a legkülönbözőbb eszközökkel arra törekszik, hogy a kormányokat és közvéleményeket a szociális biztosítás fejlesztése érdekében informálja és azokban az országokban, (különösen Amerikában) amelyekben a szociális biztosítás még nem vert gyökeret, mindent elkövessen, hogy a szociális biztosítás minél szélesebb mederben való elterjedését lehetővé tegye. Céljai érdekében leghatályosabb eszközei a Bulletin des Assurances Sociales, amely a törvényhozásra, statisztikára és a szociális biztosítás eredményeire vonatkozó adatokra nyújt az érdeklődőknek kimerítő felvilágosításokat. Ezenfelül eddig 11 kongresszus és értekezlet hozta össze a szakferfiak nagy számát, ami mellett már eddig 15 országban megalakult nemzeti bizottságok is lelkesedéssel szolgálják a szociális biztosítás ügyét.

Az értekezlet jubiláris jellegéhez képest a munkásbiztosítás eddigi helyzetéről összefoglaló képet kíván adni és amellet a szociális biztosítás további fejlődésének irányait kívánja megjelölni. Az értekezlet napirendje, amely alább következik, világosan rámutat erre a törekvésre.

A tárgysorozat a következő:

I. A szociális biztosítás nemzeti és nemzetközi terhei: 1. A szociális biztosítás terhei. 2. A rokkantbiztosítás pénzügyi rendszereiről. 3. Nemzetközi egyezmények a szociális biztosítás terhei tárgyában.

II. A szociális biztosítás kiterjesztése újabb rétegekre és újabb kockázatokra. 4. A biztosítás kiterjesztése önállókra. 5. A biztosítás kiterjesztése a családra, népbiztosítás. 6. Gyermekbiztosítás. 7. A családtagok betegségi biztosítása.

¹⁾ A Röntgen-felvételek helyes értelmezésére kevésbé gyakorlottabbaknak ajánljuk útbaigazításul Dr. Grashey: »Atlas chirurgisch pathol. Röntgenbilder« című könyvét.

²⁾ Az Országos Pénztár felülvizsgáló intézetében meghatározott időben jelen van a szemész, belgyógyász, idegszakorvos, a teljesen berendezett laboratórium állandóan működésben van. Az igénylőknek szakszerű átvizsgálása úgy, ahogyan a vizsgáló referens balesetszakértő orvos szükségesnek véli, akadálytalanul, gyorsan megtörténhet és egyes szakorvosok között netalán felmerülő nézeteltérések személyes megbeszélés útján azonnal tisztázhatók.

III. A szociális biztosítás és a szociális előrelátás: eszközök a terhek méréséklésére. 8. Szociális biztosítás és szociális higiénia. 9. A baleset utáni megszokás és a rokkantság.

Az értekezlet Poincaré, a francia köztársaság elnökének, ki régebben a Comité Permanent elnöke volt, védnöksége alatt áll, aki az ünnepélyes záróülésen meg is fog jelenni, az értekezlet tagjai részére pedig a Palais de Rambouillet kertjében szeptember 25-én garden-partyt rendez.

Háború és munkásbiztosítás. Mire a »Munkásügyi Szemlé«-nek ez a száma az olvasó kezébe kerül, szinte bizonyos, hogy a háború régóta fenyegető réme beköszönt hozzánk. A háborúval szükségképpen együttjáró pangása a gazdasági életnek, értékek pusztulása, családfentartók bevonása katonai szolgálat alá: az évek óta tartó válság okozta nyomort és nélkülözést kétségbeejtő módon fogja megnövelni. De a munkásbiztosítás szempontjából is súlyos, sőt félünk, válságos következményekkel jár a háború. A pénztári tisztviselők bevonulása az adminisztráció terén fog zavarokat okozni. A pénztári orvosok katonai szolgálat alá való bevonása, a pénztárak egészségügyi szolgálatát fogja kétségessé tenni és a háborús állapot következtében a pénztár kiadásai igen nagy mértékben fognak emelkedni, noha éppen a háború következtében bevételei a minimumra szállnak le. Eltekintve ugyanis a fizetési nehézségektől, a tagok és munkaadók nagyrésze szintén bevonul, az üzemek nagy száma szünetelni fog. A törvény 61. §-a értelmében a tag, ha a törvényszerű évenkénti katonai fegyvergyakorlatra behivatik, tagsága nem szűnik meg, a katonai szolgálat után azonban a tagnak segélyezési igényei a katonai szolgálat alatt szerzett betegség tekintetében is felujulnak. Eszerint a tag katonai szolgálata esetén a családtagokat megillető segélyeket a pénztár továbbra is kiszolgáltatni tartozik. Mindezek a körülmények rendkívüli intézkedéseket tesznek szükségessé s tudomásunk szerint illetékes helyen már megtörtént a kezdeményezés is, hogy a kormány a háború idején a munkásbiztosítás válságának elhárítására tegye meg a szükségeseket.

Alapszabálymódosítás. Ismertettük már az Országos Pénztár mult évi január hó 11—13. napjain tartott közgyűlésének az alapszabályok 88. §-ának módosítása tárgyában hozott határozatát. Az ismertetett módosítás azt célozta, hogy a baleseti járadékot ne az Országos Pénztár igazgatósága, hanem valamely bizottság állapítsa meg. A hivatal 1.631/1914. sz. leiratában közli a pénztárral, hogy a közgyűlés határozatát jóváhagyhatónak nem találta, mert ellentétben áll a törvénnyel. Az 1907. évi XIX. t.-c. 88. §-ának 2. bekezdése szerint ugyanis az Országos Pénztár igazgatósága állapítja meg az állandó járadékokat. Az utolsó bekezdés még azt is megállapítja, hogy a pénztár igazgatóságában általában az igazgatósági tagok egyharmadának jelen kell lennie az ily határozatok hozatalánál. Ezek szerint figyelemmel a törvény 90. és 91. §-aira is, kétség sem fér ahhoz, hogy a törvény szerint járadékügyekben csakis a pénztár igazgatósága határozhat, ami természetesen kizárja azt, hogy az igazgatóságot valamely bizottság helyettesíthesse. Nem változtat ezen az sem, hogy a bizottság határozatait az igazgatóság nevében hozná meg. Lapunk olvasói előtt tudott dolog, hogy a Hivatal e leiratát megelőzőleg a bírói gyakorlat már úgy alakult ki, hogy a módosítást nem vette figyelembe, és a bizottság által hozott határozatok ellen beadott felebbezéseket mint a bírósághoz beadott közvetlen-keresetet bírálta el.

Orvostovábbképzés. Az orvostovábbképzés központi bizottsága a mult évben rendezett ipari és baleseti orvosi kurzushoz hasonlóan, ezidén, október hó 19-től 24-ig is rendez kurzust. Az Országos Pénztár felismerve azt, hogy a kurzus alkalmas arra, hogy a pénztári orvosok között az intézmény szempontjából nagyjelentőségű ismereteket terjesszen, elhatározta tíz pénztári orvosnak 200—200 koronával való támogatását,

Fürdőszereződés. Az Országos Pénztár igazgatósága Savanyúkút, Görgénysóakna és Bártfa gyógyfürdők orvosával szerződést kötött. Savanyúkúton a pénztár naponként és tagonként 5 K 60 f-t, Görgénysóaknán 5 K-t, Bártfán 5 K

60 f-t fizet. Felhatalmazást adott az igazgatóság a pénztár vezetőségének arra, hogy a Szent Lukács-fürdő r.-t.-gal szerződést kössön napi 6.70 K egységár mellett.

Kórházi ápoltatás. A munkásbiztosító pénztár az igényjogosult tagja után fölmerült kórházi ápolási költséget 28 napon túl a táppénz erejéig akkor is megteríteni köteles, ha az illetőt nem is utalta kórházba, de a kórházi ápolás az adott esetben feltétlenül szükséges volt. Közig. Bir. 10.804/913.

Megsemmisített tisztviselői választások. A Munkásügyi Szemle ez évi 13. számában megemlékeztünk arról a tisztviselői választásról, amely az O. P. igazgatóságának június 28-án tartott ülésén történt. Közöltük ugyanakkor, hogy a választás ellen a munkaadói érdekeltség még a választás napján panasszal fordult a kereskedelemügyi miniszterhez, egyidejűleg pedig a választás érvényessége ellen óvást jelentett be és kérte az Állami Hivatalt, hogy a választást semmisítse meg. A választás érvényessége ellen beadott óvás és panaszok alapján az Állami Hivatal a választást a maga teljes egészében megsemmisítette. A megsemmisítő leiratban az Állami Hivatal kifejti, hogy az Országos Pénztár igazgatósága figyelmen kívül hagyta szolgálati és fegyelmi szabályzatának 16. §-át, amely előírja, hogy azokra az állásokra, amelyekbe az alkalmazott nem automatikusan lép elő, hanem amelyek az igazgatóság hatáskörébe tartozó előléptetés útján töltendők be, rendszerint ugyanannak a létszámnak rangban legidősebb tagja léptetendő elő. Soronkívüli előléptetésnek ily tisztviselői állásokra kivételesen rendkívüli képesség és szorgalom méltatása gyanánt csak akkor van helye, ha azt az elnök és az igazgató egyértelműleg javasolja az igazgatóságnak. Minthogy az igazgatóság által felállított fentebbi korlátozások fennállanak mindaddig, míg az igazgatóság azokat hatályon kívül nem helyezi, a szabályok megsértésével létrejött választás szabálytalannak és érvénytelennek tekintendő. A megsemmisítő leiratban a Hivatal felhívja az Országos Pénztárt, hogy a szabályzat figyelembevétele mellett a választások újból való megtartását haladéktalanul tűzze napirendre. Igéretet tesz az Állami Hivatal arra is, hogy a jelölések megejtésében kiküldött közege útján a pénztárnak segítségére lesz. Az O. P. július 24-ére ülést hívott egybe, amelyet a választások elhalasztattak. Kilátás van ugyanis arra, hogy a munkaadó és munkásérdekeltség a választások dolgában egymással megállapodásra jut.

Tisztviselők ügye az Országos Pénztárnál. A pénztári alkalmazottakat közelről érintő néhány ügyet találunk az Országos Pénztár legközelebbi igazgatósági ülése napirendjére kitűzve. Ilyen: a kerületi pénztári alkalmazottak véglegesítésének kérdése, a drágasági pótlék, a családi pótlék, a tisztviselők táppénze. Ez ügyek közül némelyiket már háromszor tűzték napirendre s mindannyiszor levették onnan. A levétel indoka rendszerint az, hogy az ügy nincs kellően előkészítve, vagy az igazgatóságnak nem volt elég ideje a kérdés beható megtárgyalására. Tekintve, hogy fontos tisztviselői kérdések rendezéséről van szó, időszerűnek tartanók ha a kérdéseket végre le is tárgyalják.

Pénztári alkalmazottak illetményszabályzata. A kerületi munkásbiztosító pénztári alkalmazottak illetményszabályzata körül megindult hatásköri vita az elmúlt napokban új erőre kapott. Alkalmat erre az szolgáltatott, hogy az Állami Munkásbiztosítási Hivatal a dési pénztárhoz intézett leiratában utasította a pénztárt, hogy két kezelőtisztjének a korpótlékát szüntesse be, minthogy a korpótlékok a Hivatal által még jóvá nem hagyott szolgálati- és a Hivatal által törvényesnek el nem ismert illetményszabályzatra vannak alapítva. Az Országos Pénztár igazgatósága foglalkozván a Hivatal e leiratával, megállapította a korpótlékok jogosságát és fölterjesztéssel fordul a Hivatalhoz, kérve sérelmes leiratának hatálytalánítását. Intézkedését a pénztár arra alapítja, hogy a helyiszervek által megalkotott illetményszabályzatok jóváhagyása a Törvény 130. §-a alapján egyedül az Országos Pénztár jóváhagyása alá tartozik. A dési pénztár ide vonatkozó határozatát is jóváhagyta a pénztár, a Hivatal pedig ezen határozat ellen kifogást nem emelt. Felhossa a határozat, hogy a kerületi pénztári alkalmazottakra érvényes illetményszabályzat a Hivatal tudtával és kifogása nélkül állandó joghatálylyal alkalmaztatik s a pénztár igazgatóságának mindeddig hivatalos és közvetlen tudomása nincs arról, hogy a Hivatal a jóváhagyott illetményszabályzatokat törvényteleneknek minősíti. Ezek alapján megállapítja a Hivatal leiratának törvénytelen-ségét, miért is kéri a pénztár a leirat hatálytalánítását.

Munkásbiztosító pénztári alkalmazottak mozgalmá. A Munkásbiztosító Pénztári Alkalmazottak Országos Egyesületének május 31-ikén tartott köz-

gyűléséről annak idején megemlékeztünk. Említettük, hogy a vezetőség jelentését a közgyűlési kiküldöttek erős bírálat alá vették s különösen azt panaszolták, hogy sem a véglegesítést, sem a nyugdíjkérdést nem sikerült rendeztetni. E kérdések megoldatlanságát abban látták, hogy a vezetőség nem volt erélyes, másrészt, hogy az egyesület ném volt »harcos« egyesület. A közgyűlés az új vezetőséget utasította is, hogy a véglegesítés és nyugdíjkérdések rendezésére vonatkozó intézkedéseket tegye meg s elhatározta, hogy fúziós tárgyalás kezdessék a Magántisztviselők és Kereskedelmi Alkalmazottak Országos Szövetségével, hogy így az egyesület »harcos« szervezetté legyen. A pénztári alkalmazottaknak az a tábora, amely a régi vezetőség eljárását nem tartotta elég harciasnak s amely a mostani vezetőségtől sem várja a kerületi pénztári alkalmazottak érdekének hathatós megvédését, a közgyűlést követő napokban már is ellenzéki mozgalmat kezdett. A mozgalom célja az, hogy az országos egyesületből az Országos Pénztár alkalmazottai hagyassanak ki s csupán csak a kerületi pénztárak alkalmazottai egyesüljenek. E mozgalom vezetői július 19-ikén Szabadkán értekezletet tartottak dr. Nekich Richárdnak, a szegedi pénztár igazgatójának elnöklése mellett. Az előadói tisztet Kalmár Jenő a szabadkai pénztár igazgatója töltötte be, aki előadásában hangoztatta a kerületi és különösen a vidéki kerületi pénztári alkalmazottak szervezkedésének szükségét. Rámutatott azokra a szempontokra, amelyek indokoltá teszik a külön szervezkedést. Az értekezleten jelen volt tisztviselők a további teendők előkészítésével Kalmár Jenőt bízták meg. Ugyanakkor, amikor a vidéki pénztárak alkalmazottai e mozgalmat megindították, a budapesti tisztviselők körében is mozgalom indult meg, amely siettetni akarja a magántisztviselők szövetségével kezdett fúziós tárgyalás befejezését. Kétségtelen, hogy mindkét tisztviselői mozgalom csak jót akar s megoldás felé akarja vinni a régóta húzódó tisztviselői ügyeket. Kétséges azonban, hogy a mozgalom időszerű-e s nem ártalmas-e a törvényrevízió előtt megbontani az egységes szervezkedést.

A baleseti sérültek munkaképességének megállapításáról
dr. Lévai József sebészfőorvosnak, az Országos Pénztár h. főorvosának, nagyérdekű előadása jelent meg az »Orvosképzés« 1913. évfolyamában. Minthogy ez a kérdés az Állami Hivatalnak legutóbb kiadott rendelete folytán ismét aktuális lett, szerzőnek s az »Orvosképzés« szerkesztőjének szives hozzájárulásával az előadást mi is közöljük s külön lenyomatban az érdekeltség rendelkezésére bocsátjuk.

Az osztrák szociális biztosítási javaslatot tárgyaló bizottság
július 6–7. napjain tartott üléseiben befejezte tárgyalásait s így a javaslat közel hat évi bizottsági munka után a parlament elé kerül. Az utolsó nehézségeket a nyelvkérdés okozta, amit úgy oldottak meg, hogy a felekkel és a biztosított tagokkal való érintkezés olyan nyelven történjék, amelyet a megfelelő vidék rendőri és politikai hatóságai használnak. Az igazgatóság tagjai anyanyelvüket használhatják. A biztosítási bíróságok nyelve azonos a megfelelő kerületi törvényszékek nyelvével. A felső biztosítási hivatal pedig németül tárgyal. A bizottság utolsó ülésein foglalkozott még az adó-, bélyeg- és illetékkedvezmények kérdésével, az átmeneti határozmányokkal, a rokkant- és aggkori biztosítás hivatalnokainak esküjével, végül elfogadtak egy indítványt, amely a tengerészek rokkantbiztosítására új törvény alkotását kívánja.

Az osztrák bányamunkások balesetbiztosító intézetének alapszabályait július 5-én közölte a hivatalos »Wiener Zeitung.« A rendelet a bányamunkások balesetbiztosításának ellátására »Unfallversicherungsanstalt der Bergarbeiter« címmel, wieni székhellyel új intézményt szervez. Az intézet igazgatását és ügyvezetését a 18 tagból álló igazgatóság (Vorstand) végzi, amelybe 6–6 tagot választanak a munkáltatók s a biztosítottak, valamint 6 tagot delegál a közmunkaügyi miniszter. Az igazgatóság teendőit az alapszabályok részletesen felsorolják. A folyó ügyek vezetését hattagú igazgatóválasztmány látja el. Az intézet élén vezető hivatalnok áll, aki az igazgatóság végrehajtó szerve és az igazgatósági üléseken részt vesz. Az ügymenet könnyítésére, a szükséglethez képest, fiókokat (Geschäftsstelle) lélesítenek. A járulékokat félévenként utólagosan fizetik. A kártalanítások ügyében való határozathozatalra az igazgatóság járadékbizottságokat alakít. A járadékokat a postatakarékpénztár közvetítésével fizetik, még pedig havi, előre esedékes részletekben. Az igazgatóságot hat évre választják.

A dohánymonopólium, mint az aggkori- és rokkantbiztosítás ellenértéke. Svájcban már évtizedek óta foglalkoztatja a közvéleményt az a terv, hogy a dohánymonopóliumot valamilyen szociális cél szolgálatára bevezessék.

A svájci munkásszövetség már húsz évvel ezelőtt a betegek díjtalan kezelésének ellenértékeképpen javasolta a monopólium bevezetését. Az utolsó években, mint az agykori- és rokkantbiztosítás létesítésére és a betegségi- és balesetbiztosítás támogatására alkalmas pénzügyi eszköz, ismét szóba került a dohánymonopólium. A svájci munkáskongresszus nemrég Luzernben határozatot hozott, amelyben kijelenti, »hogy a svájci munkásság csak akkor járulhat hozzá a dohánymonopólium bevezetéséhez, ha a monopólium hasznát nem kincstári célokra, hanem agykori- és rokkantbiztosítás létesítésére fordítják.« A határozat tendenciája egyébként olyan jellegű, hogy előbb ugyan a jelenleg már meglévő betegségi- és balesetbiztosítás kiépítését tartja szükségesnek, azonban a biztosításnak az új ágakkal való kibővítését is sürgős és el nem odázható feladatnak tekinti.

A járulékfizetés ellenőrzése a németországi rokkantbiztosításnál. A németországi rokkantbiztosításnál tudvalevőleg rendszerint bélyegek be- ragasztása útján történik a járulékok lerovása. Csak egyes államokban (Szászország, Hamburg) fizethetők a járulékok a betegsegélyző pénztáraknál. A bélyegragasztásnál azonban sok visszaélés történik. Gyakran megtörténik, hogy a munkás után a munkaadó egyáltalán nem fizetett járulékot, vagy nem a megfelelő összeget fizette. A munkást gyakran hátrány éri emiatt, mert az igényjogosultságát a tagsági jegye alapján állapítják meg.

Hogy magukat és a munkásokat is megvédjék a károsodástól, a biztosító intézetek újabban ellenőröket alkalmaztak a járulékfizetések ellenőrzése céljából. A folyó év elején 466 ilyen ellenőrző tisztviselő működött az egész birodalomban. Szászországban nem alkalmaztak ellenőröket, mert ott a betegsegélyző pénztárak látják el az ellenőrzést. Az ellenőrök a múlt évben összesen $4\frac{1}{2}$ millió biztosított járulékait ellenőrizték s ezenközben mintegy 549.000 M. hátralékot állapítottak meg. Ebbe nincs beleszámítva az az összeg, amelyet utána kell fizetni a munkaadóknak oly tagok után, akik után alacsonyabb osztályú bélyegeket ragasztottak, mint amelyet keresetük után kellett volna. 1912-ben 34.435 egyént vontak be az ellenőrök a biztosításba, akik után egyáltalán nem fizettek járulékot. A RVO. életbeléptetésével az ellenőrzést is szigorították. Az összes intézetek ellenőrzési szabályokat alkottak s újonnan szabályozták a tagsági jegyek kibocsátását is. A tagsági jegyek kicserélésénél szintén ellenőrzik, hogy az illető tag után megfelelő járulékot fizetett-e a munkaadó s az esetleges különbözeteket behajtják a munkaadón.

A külföldön dolgozó, de Németországban lakó munkásoknak joguk van-e arra, hogy Németországban betegség esetére önkéntes fizetéssel biztosítsák magukat? Valamelyik németországi határszéli községben lakó munkás, aki eddig Németországban dolgozott es ennél fogva az egyik német Ortskrankenkassenak volt a tagja, a határon túl levő szomszédos községben vállalt munkát, de azontúl is Németországban lakott. Amikor Németországban már nem dolgozott, természetesen megszűnt az Ortskrankenkasse-nál a kötelezett tagsága és ekkor a munkás a pénztárnak önkéntes tagja akart maradni, miért is a biztosítási járulékot tovább fizette.

Azonban a pénztár nem akarta eddig volt tagjának erre vonatkozó kijelentését tudomásul venni, azt állítván, hogy nem köteles oly személyeket, akik külföldön dolgoznak, tagjainak sorában meghagyni. A tag panasza alapján a badeni közigazgatási bíróság kimondta, hogy az Ortskrankenkasse köteles volt tagjának további tagságát elismerni.

A betegség esetére való biztosításról szóló törvény 27. §-a — az új Reichsversicherungsordnung 313. §-a — határozottan kimondja, hogy azon pénztári tagok, akik a tagság alapját képező foglalkozást abbahagyják és nem térnek át oly foglalkozásra, amelynek következtében a 16., 59., 69., 73., 74. §-okban felsorolt valamely más pénztárnak tagjává válnának, mindaddig tagok maradnak amíg a Németbirodalom területén tartózkodnak, ha ebbeli szándékukat egy héten belül a pénztár előjáróságánál (Vorstand) bejelentik. Ez a föltétel a jelen esetben fennáll. A munkás szabályszerűen bejelentette a nyilatkozatát és e bejelentésre joga is volt, mert nem *lakott* külföldön, hanem csak ott dolgozott és naponta hazatért családjához a lakásközösségbe. Már pedig ez a rendszerint belföldön való tartózkodás elegendő ahhoz, hogy a korábbi kötelezett pénztári tagnak azt a jogát fentartsa, hogy önkéntesen továbbra biztosítsa magát. (A badeni közigazgatási bíróság 1913. évi január hó 7-én kelt határozata.)

MUNKÁSVÉDELEM. MUNKAVISZONY.

Gyűlés a berni egyezmények tárgyában. A Törvényes Munkásvédelem Magyarországi Egyesülete dr. Ferenczi Imre, dr. Fenyvessy József, dr. Pap Géza, Böhm Vilmos, Jászai Samu és Taubner Vilmos indítványa kapcsán külön ülésben foglalkozott a fiatalok éjjeli munkájának tilalmazásáról, valamint a nők és fiatalok maximális munkaidejének megállapításáról szóló berni egyezmény-tervezetekkel. Ferenczi Imre részletesen megokolta az e tárgyban az egyesület elnökségéhez beterjesztett indítványt, utalván arra, hogy gyáros-körökből a legmegtévesztőbb és félrevezetőbb érvek alapján heves agitáció indult meg a berni egyezmény-tervezetekkel szemben, amely érveknek kellő értékükre való leszállítása az egyesület kötelessége. Pap Dezső utal arra, hogy a mai tényleges állapottal szemben a berni egyezmény-tervezetek mily kevés áldozatot kívánnak a magyar ipartól. Dr. Heller Farkas főképp az üvegiparnak a kérdésben való érdekelttségének a túlzására mutatott rá és kiemelte, hogy azon érvek legnagyobb része, amelyeket a gyárosok az egyezmény-tervezetek ellen felhoznak, már a Törvényes Munkásvédelem Nemzetközi Egyesület gyűlésein felmerült és megcáfolt. Sztérényi József elnök összegezve a felszólalásokat, kiemelte, hogy az, amit a berni egyezmény-tervezetek az éjjeli munka és a maximális munkaidő szabályozása tekintetében nyújtani akarnak, valóban csak a minimumot képviseli, amelyen alul nemzetközi szabályozás el sem képzelhető. Utalt egyúttal arra is, hogy magának a magyar iparnak érdeke az egyezmény-tervezetekhez való csatlakozás, mert így nemzetközi alapon nyílik oly lépés megtételére alkalom, amelyet egyébként nagyrésztben a magyar ipar már megtett. Az egyesület válaszmánája elhatározta, hogy e kérdésben sürgősen egy behatóan megindokolt felterjesztést intéz a kereskedelemügyi miniszterhez, kérvén a minisztert arra, hogy a berni egyezmény-tervezetekhez csatlakozzék.

A munkaadó felelőssége. A m. kir. Kúria 8.073/913. sz. ítéletében kimondta, hogy a munkaadó nem felelős az oly sérülésért, amelyet maga a munkás idézett elő azzal, hogy a testi épségének biztosítása érdekében tett intézkedést teljesen figyelmen kívül hagyta.

A cséplővállalkozó által üzemében alkalmazott gépész iparossegéd. B. F. b-i járás főszolgabirójához beadott keresetében előadta, hogy L. J. felfogadta a B-n dolgozó cséplőgépje mellé gépkezelőnek havi 150 K. készpénz és teljes ellátás mellett, egy havi járandóság biztosításával. Pár nap múlva azonban minden ok nélkül elbocsátotta. Kérte tehát, hogy L. J. készpénzjárandóság és ellátás címén összesen 75 K. 80 fill. megfizetésére köteleztessék. A főszolgabíró a panaszt »illetéktelenség hiányából« elutasította, mert egy minisztertanácsi határozat értelmében a gépészfoglalkozásból kifolyólag támasztott kereset elbírálása a kir. bíróság hatáskörébe tartozik. Erre B. F. keresetét a b-i kir. járásbíróhoz adta be, amely hivatalból észlelt pergátlóok alapján a pert megszüntette, mert a tárgyalás adataiból és különösen felperes szolgálati szerződéséből kitűnően a kereset tárgyát a felperes, mint cséplőgépkezelő és alperes, mint cséplőgéptulajdonos közötti munkaviszonyból a felperes által munkabére iránt támasztott igénye képezi, ezt a keresetet pedig elsősorban az iparhatóság tartozik érdemileg elbírálni. A hatásköri bíróság ebben az ügyben 1913. évi 157. számú elvi határozatával az eljárást a közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozónak azért mondotta ki, mert nem vált vitássá, hogy L. J. a cséplések elvállalásával iparszerűleg foglalkozott és ebben az iparában B. F.-t a gépész munkák teljesítésére segédül alkalmazta s így ebből a szolgálati viszonyból merített követelése az 1884. évi XVII. t.-c. 176. §-ában foglalt rendelkezéshez képest elsősorban az iparhatóság (közigazgatási hatóság) előtt érvényesítendő és ezt az előzetes eljárást nem pótolja az iparhatóságnak az illetéktelenség kimondására szorítókozata határozata.

Nemzetközi építőipari- és közmunka-kongresszus. A nemzetközi építőipari és közmunka-szövetség Bernben, folyó évi augusztus hó 23—27-ig a svájci szövetségi tanács fővédnöksége alatt tartja meg IV. kongresszusát, amelynek rendezését a nemzetközi szövetség megbízásából a svájci építővállalkozók egyesülete vállalta magára. A kongresszuson tárgyalandó kérdések a következők: 1. Kollektív munkaszerződés: nemzetközi alapelvek a munkaadó- és munkásszervezetek közti viszony rendezésére. — 2. Iparosképzés és ipari szakoktatás. — 3. Sztrájk és munkáskizárás: a) munkaadók szervezkedése, b) gyakorlati módok keresése a munkaadók és munkások között fölmerülő viszályok

kiegyenlítésére. — 4. Állványozás és dúcolás: szerkezetük tanulmányozása technikai szempontból és a munkások biztonsága érdekében.

A nemzetközi szakszervezeti szövetség 9. konferenciáját, az 1913-ban, Zürichben tartott értekezlet határozatához képest, San Francisco-ban tartják meg, az ott rendezendő világhiállítás alkalmából. A konferencia kezdetének napját az amerikai szakszervezeti központ 1915. június 3-án állapította meg. Az azután következő napokban tartják majd meg az amerikai szakszervezeti kongresszust, valamint az egyes szakmák nemzetközi titkárainak értekezletét is.

A belga Unionok 1908—1910-ben. Az 1898. évi egyesülési törvény értelmében a belga kormány jelentést terjeszt a törvényhozás elé a munkáltató- és munkás gazdasági-szakegyesületek állapotáról. A napokban megjelent Rapport (Bruxelles: 1914 (10,381.1687.8^o)) azt mutatja, hogy az egyes érdekeltségi csoportok a jelentés három évében az előző éveknél fokozottabb mértékben igyekeztek törvényes elismerést szerezni professzionális egyesületeiknek. 1908-ban 319, 1909-ben 283, 1910-ben pedig szintén 283 szakegyesület nyert törvényes elismerést. Ezeket a számokat az 1907. évet kivéve, (434 elismerés) egy előző év sem érte el. 1910. év végéig a létező elismert egyesületek száma 2.407-re emelkedett, amelyek közül 1.003 alapszabályait francia és 1.404 flamand nyelven szerkesztette.

Legnagyobb számban vannak még mindig a mezőgazdasági egyesületek, de a munkásszervezetek is állandóan szaporodtak. De míg az előbbiek 1907-ben az összesek 77.58 százalékát tették, addig 1910-ben már csak 72.2^o/o-át. Ezzel szemben a munkásuniók az összes unióknak 1907-ben 17.16 százalékát, 1910-ben pedig 21.2^o/o-át tették. Ami az uniók többi fajtájának viszonylagos fontosságát illeti, csak a szabad foglalkozásúak és a kereskedők uniói mutatnak némi fejlődést.

A szervezetek tagjainak abszolút száma a három év folyamán állandóan gyarapodott. 1907-ben az unióknak 107.539 tagjuk volt, 1910-ben pedig 146.903.

Ankét a kerámiai iparban előforduló ólommérgezések tárgyában, Ausztriában. Az osztrák kereskedelemügyi minisztérium vezetése mellett június hó 13-án és 17-én ankétet tartottak a kerámiai iparban előforduló ólommérgezések tárgyában. Az ankéten az érdekeltségek képviselőin kívül az iparegészségügy tudományának több neves képviselője (dr. Ludwig Teleky, Rambousek, stb.) is részt vett. A tárgyalások során az osztrák porcellánipar képviselői kijelentették, hogy az ő iparágukban nem alkalmaznak ólommal, így a kérdésben nincsenek érdekelve. A többi agyagipar küldöttei arra az álláspontra helyezkedtek, hogy az abszolút és általános ólomtilalom keresztülvihetetlen. Foglalkoztak az ankéten azzal a kérdéssel is, hogy az ólom által egészségében megtámadott munkás más munkára helyezendő át, foglalkoztak továbbá a női és gyermekmunkának az ólomtól veszélyeztetett munkáknál való alkalmazásával. Az utóbbi kérdésben a munkáltatók képviselői a női és gyermekmunka fentartása mellett foglaltak állást, a konkurrenciára való hivatkozással; azt azonban elismerték, hogy az ólomveszélynek kitett munkások egészségének védelméről sürgősen gondoskodni kell. Az ankét tagjai egyhangúlag hozzájárultak ahhoz a javaslathoz, hogy az ólomveszélynek kitett munkásokat időközönként rendszeresen hatósági orvosokkal kell megvizsgáltatni. Az ankét eredménye valószínűleg az lesz, hogy a kormány az ipartörvény 74. §-a alapján az ólomveszélynek kitett kerámiai munkások védelmére rendeletet fog kiadni. A szeptember hónapban Bernben tartandó nemzetközi munkásvédelmi konferencia egyébként előreláthatóan ezt a kérdést is nemzetközileg fogja szabályozni.

A németbirodalmi szociálpolitikai hivatal terve. A németbirodalmi napisajtóban mindinkább hangoztatják egy új központ szükségességét és sürgősségét. Most, hogy Delbrück birodalmi belügyminiszter egészségi okokból hosszabb szabadságra megy, újból felvetik ezt a kérdést, azt mondván, hogy a belügyek vezetője túl van terhelve munkával. A »Reichsamt für Sozialpolitik« terve valóban már régi keletű. Szó volt róla már Posadowsky idejében és akkor is, amidőn Bethmann-Hollweg foglalta el ezt az állást. A szóbanforgó Reichsamt az elmúlt harminc esztendőkből óriási mérvet öltött. Négy főosztályból és 19 alája tartozó birodalmi hatóságból áll, amelyek közül egyesek, mint például a Reichsversicherungsamt, magukban is óriási apparátusok. Azután ebben a reszortban a legkülönbözőbb természetű ügyek vannak csoportosítva; így az összes

kereskedelmi politika, a birodalmi bank, a szociálpolitika a számos biztosítási törvényekkel a magánbiztosítás, a szabadalmi és tengerészeti ügy, közegészségügy, statisztika, stb. Bármily szükséges is ez a felosztás, mégis azt hiszik általában, hogy ez nem fog előbb megtörténni, amíg új feje nem lesz a miniszteriumnak, mert úgy vélik, hogy egy miniszter sem látja szívesen resszortja megnyirbálását.

A német nagy-vasipari üzemek munkásainak védelme tárgyában rendeletet adott ki a szövetségtanács, amely a nyolc óránál hosszabb ideig tartó munkára beosztott munkásoknál, legalább összesen két óra szünetet biztosít. Az egyik szünetnek legalább egy óráig kell tartania, az ötödik munkaóra vége és a tizedik munkaóra kezdete között. Minden munkásnak, aki nyolc óránál tovább tartó munkaturnusba beosztva, munkaidejét végigdolgozta, legalább tíz órai, megszakítás nélküli pihenés nyújtandó, amíg újból munkára rendelhető. Két szünet között a munkaidő, a túlmunkával együtt, a szünetek betudásával nem haladhatja meg a tizenhat órát. Huszonnégy órás turnusba csak akkor oszthatók be a munkások, ha előzetesen és utólag tizenkét-tizenkét óra hosszát föl vannak mentve minden munkától. A rendelet, amelynek érvénye a nagyolvasztó, csőöntő, acélmű, hámor, sajtoló és hengerelő üzemekre terjed ki, 1914. évi december 1-én lép érvénybe.

Az új svájci gyári törvény. A svájci nemzeti tanács június 17-én egyhangulag elfogadta az új gyári törvény tervezetét. Az új törvény a felnőtt férfimunkások munkaidejét tíz órában állapítja meg, a vasárnapi munkát erősen korlátozza, a nők és fiatalok éjjeli munkáját eltiltja, a gyári munkára alkalmazhatók korhatárát 14 évben szabja meg, az ifjúkorúaknak 18. életévük betöltéséig védelmet biztosít, végül a 8 heti gyermekágyas-védelemre vonatkozólag is intézkedik.

Szociálstatisztikai hivatal létesítése Svájcban. A Nemzetközi Munkásvédelem Svájci Egyesülete, más szociálpolitikai egyesülésekkel együtt, beadvánnyal fordult a svájci szövetségtanácshoz, amelyben az illető egyesületek szociálstatisztikai hivatal létesítését kérik. A beadvány a kérelmet, többek között, a következőkkel indokolta: A szociálstatisztikai kutatások szükségességéhez kétség nem férhet s azt ma már senki sem tagadja. A jelenkor társadalmi összefüggéseinek bonyolult volta mellett az olyan céltudatos törvényalkotó, vagy kormányzó tevékenység, amely egyes hivatás-ágak, vagy társadalmi osztályok életének helyzetére bizonyos hatást kíván gyakorolni, azoknak az összefüggéseknek alapos és széleskörű ismerete nélkül alig intézkedhetik. Az egyes államférfiak és tudósok tapasztalatai, amelyeket régebben a belső és külső állampolitika biztos alapjainak tekinthettek, ma már nem elegendők arra, hogy az egyének és társadalmi osztályok sokoldalú, kölcsönös viszonyát megérthessük és megítélhessük. Szilárd és megrendíthetetlen támaszpontokat csak a széles alapon szervezett szociálstatisztika nyújthat, olyan szociálstatisztika, amely a számításba jövő anyagnak megfelelően, szakadatlan, vagy periodikusan történő megfigyelésekkel a tényleges viszonyoknak hű képét törekszik adni és amely lehetővé teszi, hogy a társadalmi élet hajtó tényezőinek erejét és jelentőségét megismerhessük. A szociálstatisztika feladatainak ellátására azután a beadvány külön hivatal, esetleg a statisztikai hivatalban külön osztály létesítését ajánlja.

A vendéglői alkalmazottak helyzetének javítására a német Käuferbund a németországi napilapokban, főleg a fürdőhelyek lapjaiban fölhívást tesz közzé, amely a nagyközönségnek figyelmét fölhívja a vendéglői és szállodai alkalmazottak helyzetére. Az 1902. évi kormányrendelet a pincéreknek, szakácsoknak és tanoncoknak legalább napi 8, tizenhat éven aluliaknál napi 9 óra pihenőidőt szab meg, amely a fürdőszezon három hónapjában hét órára korlátozható. A fölhívás szerint ez a pihenőidő úgy is igen korlátozott s a publikumnak a kötelessége, hogy lehetővé tegye annak betartását azáltal, hogy tekintettel van az alkalmazottak nagy fizikai megerőltetésére és első sorban ügyel arra, hogy késő éjjeli órákban a személyzetet ne zaklassa.

Hasonló fölhívást tettek közzé bizonyos magánalkalmazott- és munkásszervezetek is, amelyek a vendéglői személyzet javára gyakorlati szociálpolitikai tevékenységet követelnek. Az utóbbi felhívás hangsúlyozza, hogy a vendéglői személyzet védelmére szolgáló szerény rendeikézeseket sem tartják be s az ellenőrzésre az iparfelügyelet és a helyi rendőrség nem elégséges. A nagyközön-

ségnek magának kell szociális belátásra jutnia s a személyzet védelmére szolgáló rendelkezések betartását, főleg a fiataloknál, ellenőriznie. A közönség érdeklődik magánál a személyzetnél a viszonyok iránt és szükség esetén büntető följelentéstől se riadjon vissza. A fölhívás ettől az ellenőrzéstől a viszonyok jelentős javulását várja.

A caisson-munkások védelme Belgiumban. A caisson-munkások védelme tárgyában kiadott rendelet szerint a sűrített levegős sülyesztőszekrényeket (caissons à air comprimé), ereszkedő aknákat, zsilipeket, légszivattyúkat, szelepeket, csöveket, csapokat, stb., amelyek a munkások épsége szempontjából tekintetbe jöhetnek, úgy kell elkészíteni, hogy szilárdság, vastagság és biztonság tekintetében megfelelőek legyenek. A motorokat, légszivattyúkat mindig a különben szükséges mennyiség kétszeresében kell felszerelni s a tartalék-készüléknek mindig használható állapotban kell lennie. A munkakamra nagyságának legalább 1·80 méternyinek kell lennie és kellő szellőztetéséről és megfelelő megvilágításáról gondoskodni kell. Sűrített levegős munkára tilos tizenhat éven aluli, ittas, vagy kellő orvosi bizonyítvánnyal nem rendelkező egyéneket alkalmazni. Ha a légnyomás nagysága meghaladja az 1^{1/2} effektív atmoszférát, az orvosi igazolvány 14 naponként megújítandó. Ha a nyomás a 2^{1/2} effektív atmoszférát meghaladja, a kiszállásnak mindig orvos jelenlétében kell történnie. A rendelet részletesen intézkedik a segélykészülékekről s eltiltja égetett szeszesitalnak a munkahelyre és tartozékaiba való bevitelét.

A hollandiai kikötőmunkások védelmére a képviselőház törvényjavaslatot fogadott el, amely a kulturállamok munkásvédelmi törvényhozásának jelentős gazdagodását jelenti. Az új törvény első sorban a rotterdami és amsterdami kikötők 17.000 munkásának érdekét szolgálja, azonban a kisebb kikötők munkásaira is kiterjed. Első sorban azt a kérdést tisztázza, hogy ki a kikötőmunkás tulajdonképeni munkáltatója, aztán szabályozza a munkaidőt és munkaszünetet, a balesetelhárító intézkedések és felügyelet ügyét s a munkáltatók és munkások képviselőinek a kikötői munkarend ellenőrzésében való szerepkörét. A munkaidő nem lehet több napi 10, vagy heti 60 óránál. Kivételes munkák 24 óra hosszáig is végezhetők, azonban a munkások megfelelően hosszú munkaszünetekkel kártalanítandók. A vasárnapi munka a könnyen romlékony árúknál meg van engedve. Az egészségügyi és biztonsági rendszabályok kiterjednek a tisztaság, ivóvíz, árnyékszék, balesetelhárítás, a veszélyes munkák különleges védelme, az első segély, a munkahelyre szállítás, stb. kérdéseire. A felügyelő hivatalnokok mellett, akik egyébként a bérfizetést is ellenőrzik, hogy a kikötőmunkásokat a károsodástól itt is megóvják, segítő bizottságok működnek, amelyek a munkáltatók és munkások egyenlően választott küldötteiből alakulnak. Az új törvénytől azt várják, hogy az eddig oktanul hosszú munkaidő jobb beosztását eredményezi majd, mert véget vet a jelenlegi állapotnak, amidőn a kikötőmunkások sokszor 24 órán túl, sőt 36—48 órán keresztül is kénytelenek egyfolytában dolgozni, valamint a balesetek számát is csökkentik, amely egyedül a rotterdami kikötőben 4.600-ra rúgott a múlt évben.

Az »angol hét« a francia állami üzemekben. Lapunk 6. számában ismertettük a francia pénzügy- és hadügyminiszterek törvényjavaslatát, amely az állami üzemek munkaidejét heti 49 órában állapítja meg. A javaslatot a képviselőház hozzájárulása után, július 8-án a szenátus is elfogadta. Az új törvény szerint a francia állami üzemek alkalmazottai szombaton csak délig dolgoznak.

Az »angol hét« kérdése Belgiumban. A Törvényes Munkásvédelem Nemzetközi Egyesülete belga szakosztályának megbízásából dr. M. V. Brants löweni egyetemi tanár, körkérdezt intézett a belgiumi munkás- és munkáltató szervezetekhez a szombat délutáni korábbi munkaszünetre vonatkozólag. A kérdésre csupán két munkáltató-szövetség, három alkalmazott-szövetség és a keresztény szakszervezetek válaszoltak. A beérkezett válaszokból kitetszőleg, csupán néhány üzemben, főleg bankokban, fejezik be szombaton korábban a munkát s a munkáltatók elutasítják az »angol hét« bevezetésének gondolatát. Bár főleg az alkalmazottak szövetségei és a keresztény szakszervezetek az »angol hét« propagálása és bevezetése mellett foglalnak állást, dr. Brants a kérdésnek törvényileg való rendezését Belgiumban még korainak találja. A további propagandában szerinte első sorban az alkalmazottak köreire kell támaszkodni.

A fehérfoszfor eltiltása Kanadában. A munkásügyi miniszternek a fehérfoszfor eltiltására vonatkozólag benyújtott törvényjavaslatát a kanadai parlament június hóban elfogadta. A törvény célja az, hogy az eddig fehérfoszforral dolgozó gyűjtőgyárak munkásait a foszfornekrózis ellen oltalmazza, valamint a fogyasztóközönségnek is biztonságot nyújtson a foszformérgezések ellen. A törvényjavaslat tárgyalásai közben a miniszter utalt a Kanadában előfordult foszfornekrózis esetekre, s a berni konferencia tanácskozásaira. Az új törvény öt kanadai gyűjtőgyárat érint és lényegében az angol anyaország törvényének rendelkezését követi. A fehérfoszfor termelésének és behozatalának eltiltását a törvény 1915. január 1-től, az árúsítás eltiltását 1916. január 1-től rendeli el.

Irodai munkák állástalan alkalmazottak részére. Lapunk idei 8. számában megemlékeztünk arról a szövetségről, amely Németország egyes városaiban az állásnélküli kereskedelmi és irodai alkalmazottak foglalkoztatására közhasznú irodákat tart fenn. A szövetség már egy év óta működik, azonban még nem vált eléggé ismertté az állásnélküliek között. Ezért a szövetség a folyó év április hónapja óta egységesen szervezett havi kimutatásban számol be az irodák forgalmáról. Az első ilyen jelentés 25 iroda adatait közli, míg 12 iroda jelentése hiányzik a kimutatásból. A jelentésben szereplő irodák a hónap kezdetén 501 személyt foglalkoztattak. A hónap folyamán munkáért újonnan jelentkezők száma 725 volt, akik közül 360-at vettek föl az irodákba; az irodák munkáit 388-an hagyták el, 93-an azért, mert a saját fáradozásuk alapján sikerült állást kapniok, 96-an pedig azért, mert az irodák állást szereztek nekik. Az irodák még 63 olyan egyénnek is szereztek alkalmazást, akiket maguk nem foglalkoztattak. A hónap végén a foglalkoztatott állásnélküliek száma 473 volt.

A balesetek száma Finnországban. A finn gyári felügyelők jelentései szerint 1912. évben összesen 2.984 baleset történt. Ebből halállal végződött: 47, teljes rokkantságot okozott: 2, részleges rokkantságot: 401, múló munkaképtelenséget: 2.376. A balesetet elszenvedettek közül 2.687 férfi és 497 nő; a halállal végződött balesetek közül 45 esett a férfi és 2 a nőmunkásokra. A sérültek közül 18 éven aluli volt: 131, a halálos balesetek közül: 3, annál idősebb 2.787 (44), a többi 66 sérült életkora ismeretlen.

A balesetek száma Ausztráliában. Az ausztráliai államszövetséghez tartozó hat államban 1913-ban 181 halállal végződő és 4.784 több mint 14 napig tartó keresetképtelenséggel járó baleset történt. A súlyos balesetek száma tehát összesen 4.965. A legtöbb baleset (82 halálos, 3.427 tizen négy napnál hosszabb keresetképtelenséget előidéző, együttesen 3.509) Új-Délwalesben történt.

Az angol földmunkások munkabérének és munkaidejének törvényes szabályozását célozza a törvényjavaslat, amelyet néhány munkásképvisező nyújtott be az angol alsóházban. A tervezet a mezőgazdasági munka ügyei számára kerületenként, vagy több kerületet egybefoglalva, választmányokat kíván létesíteni. Minden választmány a földmunkások és a munkáltatók egyenlő számú képviselőiből tevődik össze, egy pártatlan elnök vezetése alatt, akit vagy az érdekeltségek választanak, vagy a földművelésügyi miniszter küld ki. A választmányok feladata az illető helyi körzetben a heti minimális munkabér megállapítása és a munkaidő meghatározása, amelyre a földmunkás egy hét alatt kötelezhető. A minimális bér úgy határozandó meg, hogy a munkás és családja életének fentartását biztosítsa. A munkaidő maximuma nem emelkedhetik heti 60 óra fölé. Ha a választmány tagjai nem tudnak egymással megállapodni, az elnök, esetleg a földművelésügyi miniszter egyedül rendelkezik. A megállapodást megszegő munkaadók büntetendők. A választmányok intézkedhetnek a kivételes követelmények ügyében, valamint ők állapítják meg a túlórák díjazását. Szombaton a munkások csak déli 1 óráig dolgoztathatók, ha pedig a munka folytatását sürgős szükség kívánja, a hét más napján adandó ki a szabad délután. A törvényjavaslat csak a tulajdonképeni földmunkásokra vonatkozik, a cselédszemélyzetre nem; férvénye nem terjed ki Írországra.

Vérmérgezés koptatópor folytán. Egy főmolnár közvetlenül foghúzás után ismét visszatért a malomba és ott elvégezte rendes munkáját. Másnap az arca erősen megdagadt és eleinte az orvos is azt hitte, hogy ez a foghúzásnak következménye. Harmadnapra azonban súlyos vérmérgezési tünetek mutatkoztak és ekkor kitűnt, hogy a malomban koptatópor jutott a foghús sebébe és ez okozta a vérmérgezést. A főmolnár operáció dacára sem volt megmenthető és a vérmérgezésbe belehalt.

SZAKIRODALOM.

Rubinow J. M.: Social Insurance. London: Williams & Norgate, 1914. (525) 12 s. 6d.

E munka abból az előadássorozatból keletkezett, amelyet a szerző a School of Philantropy-ban tartott. Jó áttekintést ad a munkásbiztosítás egyes ágainak jelenlegi állásáról a különböző országokban, az illető országok legújabb hivatalos adat- és számanyagának felhasználásával. Emellett az államilag szabályozott kötelező biztosítások állami pro- és kontrái is tárgyaltnak, mert a szerzőnek az a célja, hogy az Egyesült-Államokban, ahol eddig balesetknél csak a vállalkozó magánjogilag szabályozott szavatossága létezik, másféle biztosítási ágak eszméjét propagálja. Részletesen tárgyalja a német rendszert, amelyet például állít fel és méltánylóan nyilatkozik a Törvényes Munkásvédelem Nemzetközi Egyesületének amerikai osztályáról, mint amely nagy szerepet játszik az ottani biztosítási reform propagandája terén.

Bericht über die Tätigkeit des k. k. Arbeitsstatistischen Amtes im Handelsministerium während des Jahres 1913. Wien: Hof- u. Staatsdruckerei 1914.

Az osztrák munkásstatisztikai hivatal főmunkája 1913 ban elsősorban az ausztriai gyermekmunkára vonatkozó felvételek finalizálása volt. E vizsgálatok eredményei az 1913 szeptemberében Salzburgban megtartott 2. osztrák gyermekvédelmi kongresszuson értékesítették és jelentőségteljesek a gyermekvédelmi kérdés további tárgyalásaira.

Másik fontos munkája a kisjövedelmű családok gazdasági számadásaira vonatkozó felvételek voltak. Nemcsak a jelentés évében felvett adatok dolgoztattak fel, hanem a számadáskönyvek még egy második megfigyelési év tartamára is tovább vezetettek. Új feladata a hivatalnak az ausztriai munkanélküliségi statisztika előkészítése. A bányászati és ipari üzemekben előforduló ólommegbetegedések leküzdésére irányuló akció a keramiai-, üveg- és zománcipar terén folyt. Az évi jelentéstétel a munkaviszályokat, a munkaközvetítést, a kollektív munkaszerződéseket és a gyári üzemekben való túlórázásokat illetőleg a szokott mértékben folyt. A hivatal értékes információs szolgálata a Soziale Rundschau-ban, e kitűnő folyóiratban van letéve.

Schultz, L.: Das Recht des gewerblichen Lehrvertrages. Berlin Franz Vahlen, 1914.

E munka informatív jellegű egyfelől és amellet tudományos is. Még Németországban is sok baj származik az ipari tanszerződés kötésekor elkövetett mulasztásokból, amelyek a törvényes állapotok nem ismeréséből erednek. A szerző mint régi ipari bírósági-szabíró, ismeri a tanszerződés összes csinját-binját és példát mutat, miként kell a leggyakorlatibb joganyagot lényegileg tudományosan és részletesen, amellet pedig mindenki által érthető nyelven megírni. Felette kívánatos volna, ha nálunk is akadna valaki, aki megírná az inasügynek ezen fontos kátéját, amelyet a jogász- és közigazgatási körök is sikerrel forgathatnának.

Krebs, Johannes: Heimarbeit und Gesetzgebung in Frankreich. Stuttgart: Cotta, 1914. — Münchener Volkswirtschaftliche Studien 132. Stück.

Az otthonmunkások helyzete újabban az összes *civilizált* országokban nagy mértékben magára vonta a közfigyelmet. Ahol a törvényhozás állapotuk javítására még nem avatkozott be, a közvélemény mindenképpen törekszik odahatni, hogy e téren valami intézkedés történjék. Mindenütt nagy ankétek folytak le az otthonmunkások helyzetének megvilágítására, hogy kicsavarják a fegyvert azok kezéből, akik az exakt megállapítás hiányára hivatkozva, tagadták az otthonmunkában rejlő majdnem megszüntethetetlen bajokat. Áll ez különösen Franciaországra is, ahol hatalmas ankéteket rendeztek, az otthonmunka-viszonyok tisztázására, a legkülönbözőbb pártokhoz tartozó politikusok versengtek törvénytervezetek előkészítésében, hogy a bajokat megszüntessék. Az előttünk fekvő könyv világosan ismerteti ezen részletes, bőrtartalmú és nehezen áttekinthető ankétek eredményeit. Történeti bevezetésben ismerteti a francia otthonmunka multját. Mai terjedelmét is bemutatja és elénk állítja azokat a nehézségeket, amelyek az otthonmunka határának megállapítása körül adódnak. Látjuk az otthonmunka

nemeit és azokat az utakat, amelyeken terjedelme még mindig növekedik egyrészt és másfelől a versenyt, amely letörését idézi elő a házi iparoknak. Látjuk a legnevezetesebb otthonmunkákban fennálló bajokat, a fehérnemű konfekciót és selyem-, valamint csipkeipart. A megoldási kísérletek sorában ott látjuk a magánkezdeményezést, mint sikertelen törekvések sorozatát, majd végül a törvényhozási kísérletezéseket és azoknak bírálatát. Krebs könyvét minden otthonmunka iránt érdeklődő szociálpolitikus bizonyára sikerrel fogja forgatni.

Serban, Michael de Cernesti. Rumäniens Agrarverhältnisse. Wirtschafts- und sozialpolitische Untersuchungen. Berlin: Paul Parey 1914. (140) 8°.

E könyv agrárpolitikai és üzemtani vonatkozásain kívül értékes szociálpolitikai részleteket is tartalmaz, élesen megvilágítja a szerző a romániai mezőgazdasági munkásviszonyokat. Kimutatja, hogy az országnak sokkal több az emberi munkaereje, mint a mezőgazdaság belterjességének foka és mint azt az ipar fejlettsége megkívánná. Az ennek dacára ez országba hozott évenként néhány tízezer külföldi munkás nem bizonyít az ellen, hanem egyfelől a munkaközvetítés hiányosságát igazolja, melynek különösen az ingadozó időjárás és termésviszonyok folytán évről-évre különböző munkaszükséglet miatt sokkal nagyobb teljesítőképességűnek kellene lennie, másfelől a parasztnak gyakran tapasztalható érdeklődés hiányát a munka iránt. Megállapítja szerző, hogy a mezőgazdaságban tevékeny lakosság átlagban évenként csak 115 napot dolgozik. Még ha az igen nagyszámú ünnepnapokat figyelembe is vesszük, mégis kisebb ez a szám, mint a teendő munkanapok fele. Tekintettel arra, hogy a vidéki lakosságnak körülbelül kilenctizede mezőgazdaságból él, ezen foglalkozási ág intenzitása mellett a túlnépesedés kezdetei állapíthatók meg. Fölötte érdekes a falusi lakosság és mezőgazdasági munkáselem helyzetéről szóló fejezet. Jellemző a bőjtök leírása, amelyeknek lenn igen fontos gazdasági szerepük van. A bőjtök legnagyobb része a legfőbb mezőgazdasági munkaidőre esik, amikor ép ellenkezőleg legerősebb táplálkozásra volna szükség. Amilyen aggályos ez, még aggályosabb tünet, hogy a nép amúgy is fogyatékos táplálkozása még mindig gyengül. Megbízható kimutatás szerint 1876-tól 1903-ig a fejenként való tengeri fogyasztás 230 kg.-ról 146-ra apadt le. Jellemző a fogyasztóképesség csökkenésére az is, hogy a gyarmatárú bevétel 1906-ig absolute véve kisebb volt, mint 23 év előtt. Szerző a baj fő okának a mezőgazdasági nagyüzem élehetlenségét tartja, amelynek megszűnésétől teszi függővé az ország boldogulásának lehetőségét.

Altenrath, J. Die Fabriksparkasse, ihre Aufgaben und ihre praktische Einrichtung. Berlin: Heymann 1914. (96) = Flugschriften der Zentralstelle für Volkswohlfahrt Heft 8. A könyv élén látjuk azt a rendkívül tanulságos ankétot, amelyet a gyári takarékpénztárakról a »Zentralstelle für Volkswohlfahrt« 1913-ban tartott, kiindulási pontja az volt, hogy a nyilvános takarékpénztárak(még a németek is!) még mindig nem felelnek meg a kis embernek, nevezetesen a munkásnak és nem teljesítik feladatukat, a takarékosagra való rendszeres nevelést. Ez a jövőben sem lévén várható, más faktoroknak kell közbelépniök, hogy a takarékpénztárakat támogassák. Kedvező helyzetben vannak e tekintetben az ipari vállalatok, mert az ő takarékosagra ösztönző tevékenységük már a bérfizetésnél érvényesülhet. Igen fontos a betétek befizetésének a bérfizetéssel való szoros összefüzése. Ha a munkásnak külön utat kell a gyári irodába tennie, akkor a gyár tevékenységének lehetősége lényegesen meggyengül. Ha másképp nem lehet legáltalább a bérfizetés helyén és idejében legyen lehetséges a takarékbetét. Leghatóságabb a munkást rábírni, hogy egyezzenek bele, hogy egyszer és mindenkorra számukra takarékösszeg tétessék félre, amely a bérszámításnál könyveltetik és a bérborítékon feljegyeztetik. Az is ösztönöz a takarékosagra, hogy az előleg és hitelnyújtás a rendes takarítástól tétetik függővé. Majdnem általános Németországban a magasabb kamatoztatás (5–6%-os) és gyakori a takarékosági prémiumok kisorsolása.

Fontos az abszolút bizalom a munkás részéről, aminek ismét előfeltétele a takarékbetétek titokbantartása be- és kifelé. Hasznosnak bizonyult a munkások ellenőrző szerephez juttatása a kezelést illetőleg. Ami a fiatal munkások takarékbetéteit illeti, itt hasznosnak bizonyult a takarékbetét-kényszer. Az ankét résztvevői részletesen ismertették a fontosabb eféle berendezéseket, azoknak szabályzatait, kezelési módjait és technikáját. E könyvet a kérdés iránt érdeklődők (pompás formulárok) haszonnal tanulmányozhatják.

...	JOGGYAKORLAT	...
-----	---------------------	-----

BETEGSEGÉLYEZÉS.**Kizárás, mint a munkaviszony megszüntetése.**

A M. Kir. Állami Munkásbiztosítási Hivatal 1912. P. 128/17. szám alatt 1914. évi május hó 15-én kelt ítélete.

Ítélet: A M. kir. Állami Munkásbiztosítási Hivatal igénylő felebvezését elutasítja és az első bíróság ítéletét helybenhagyja.

Megokolás: Az első bíróság ítéletét helyes indokainál fogva és az alábbi kiegészítő okfejtés alapján kellett helybenhagyni. Ebben a pörben azt a kérdést kellett eldönteni, vajjon a pénztári tagság megszűnése attól a naptól számít-e, mikor a munkaviszony a munkaadó és alkalmazott között magánjogi értelemben megszűnt, avagy attól-e, mikor a tényleges munkateljesítés a feleknek akár szerződésbe ütköző tényei alapján is abban marad. Igénylő, kit munkaadója általános munkáskizárás alkalmából 1910. évi augusztus hó 19-iki kilépési nappal a pénztárból kijelentett, azt vitatta, hogy a kizárás a munkaviszonynak nem megszüntetése, csak felfüggesztése, továbbá, hogy ha ettől eltekintünk is, jogilag a munkaviszony, figyelemmel az ipartörvény (1884 : XVII. t.-c.) 10. §-ára, csak akkor szűnt meg, amidőn ő munkakönyvét az iparhatóságnál kézhez vette, vagyis 1910. évi szeptember hó 21-én. Ez a nap tehát a pénztári tagság megszűnésének napja is. Ezzel szemben a b-i kerületi munkásbiztosító pénztár a kizárás napját, a tényleges munkateljesítés megszűnésének napját, amelyet a munkaadó ilyen gyanánt be is jelentett, fogadta el a tagság megszűnésének napjául. Minthogy pedig ettől számítva igénylőnek 1910. évi szeptember hó 29-én bekövetkezett megbetegedéséig több mint 3 hét telt el és igénylő a kilépést előző egy év alatt 6 hónapig volt biztosítva és 2 év alatt 12 hóig való biztosítást nem igazolt, a kilépést követő 4 héten belül pedig önként továbbfizetőnek nem jelentkezett, (L. 1907 : XIX. t.-c. 60. és 61. §-ait) a pénztár őt az említett betegségből folyólag emelt táppénzigényével elutasította. Elutasította az első bíróság is. A felső bíróság ebben az ügyben arra az álláspontra helyezkedett, hogy az 1907 : XIX. t. c. szempontjából a betegség esetére biztosításra kötelezettek pénztári tagságának kérdését teljesen függetlenül kell elbírálni attól a tisztán magánjogi és ezidőszerint a választott bíróság ítélezése alá nem is tartozó kérdéstől, vajjon a felek között a munkaviszony, szerződési viszony fönáll-e vagy sem. E törvény 60. §-a értelmében ugyanis tagság és ezzel a betegségélyezésre való igény a »foglalkozásba való belépése napjával kezdődik és a foglalkozásból való kilépés« napján szűnik meg. A törvény tehát az alkalmazottakat foglalkozásuk, tényleges munkateljesítésük idejére kívánta biztosítani és 60. és 61. §-aiban »expressis verbis« fölsorolta azokat a kivételes eseteket, amelyekben tagsági jogot illetőleg betegségélyezésre való igényt biztosít azoknak is, akik tagsági kötelezettséget megállapító foglalkozásból kilépnek, vagy annak, ki »keresethiány miatt tagsági járulékait megfizetni nem képes« vagy tagsági ideje alatt »a törvényszerű évenkénti katonai fegyvergyakorlatra behivatik«. E kivételnek önkényes szaporítása lenne, ha a választott bíróság a konkrét esetben túlmenne annak a ténynek vizsgálatán, vajjon a tag a foglalkozásból tényleg kilépett-e, a tagsági kötelezettséget megállapító munkát tényleg teljesíti-e, és annak elbírálásába bocsátkoznék, vajjon a kilépés, illetve a munka abbahagyása önkéntes vagy a tag akaratától független volt-e? Kétségtelen, hogy a kizárások és a sztrájkok révén előálló munkabeszüntetések egyet jelentenek a foglalkozásból való kilépéssel, a tényleges munkateljesítés abbahagyásával, jóllehet mind a két esetben az egyik érdekelt fél, illetőleg a felek szervezett testületeinek egyoldalú elhatározása következtében. Ha a törvényhozó a foglalkozásból kilépés ezen egyoldalú eseteinek nem kívánt volna pénztári tagságvesztő hatályt tulajdonítani, úgy ezeket az eseteket a törvény 60. és 61. §-aiban említett kivételek között, amelyek a tagnak éppen ilyen egyoldalú eshetőségek ellen is védelmet nyújtani hivatvák, kifejezetten föl kellett volna sorolnia. De mert ezt nem tette, nincs törvényes alap arra, hogy ily kivételt az ítéző bíróság statuálhasson. Ezért az első bíróságnak a vitás igényt és az igénylő felebvezését elutasító ítéletét helybenhagyni kellett.

A 4616/910. M. E. minisztertanácsi rendeletben vállalt kötelezettség a rendes bírói úton nem érvényesíthető.

A m. kir. Kúria 1914. évi február hó 10-én kelt 881/913. P. sz. ítélete.

Ítélet: A m. kir. Kúria a másodbíróság ítéletét helybenhagyja.

Indokolás: Felperes vitatása szerint azért tartja magát igényjogosultnak arra, hogy balesetből származó kárának megtérítését a munkaadó bányatulajdonos-alperes kir. kincstárától követelhesse, mivel, amíg az 1910. évi augusztus hó 22. napján hozott 4616/910. M. E. sz. a. közölt minisztertanácsi határozat a m. kir. államkincstár alkalmazottait az 1907: XIX. t.-cikkben foglalt balesetbiztosítási kötelezettség alól kivette, másfelől azt a kötelezettséget vállalta többek között a királyi kincstár magára, hogy azt a bányaalalmazottat, aki üzemi balesetből kifolyóan a társ-pénztárból kártalanítást nem nyerne, avagy a kártalanítás az 1907. évi XIX. t.-c. VII. fejezetében a kártalanításnak megszabott mérvét el nem érné, az illető tárca terhére ő kártalanítandja. Az előrebocsátottak világánál azonban tisztán áll, hogy az a kötelezettség, amely a hivatkozott minisztertanácsi határozattal, a bányatulajdonos kir. kincstár részéről az olyan bányaalalmazott, társ-pénztári-tag érdekében, aki nem a bányatulajdonos, illetve alkalmazottjának hibájából sérült meg, elvállaltatott, csupán önkényesen magára vett teher és így az ilyen igény vele szemben érvényesíthetésének módozatát is, a kötelezettséget önkéntesen magára vett kincstár egészen szabadon határozhatta meg; úgyde a szóban forgó minisztertanácsi határozat az efféle igénynek a kir. kincstár irányában érvényesítésére minden kétséget kizáróan a közigazgatási utat jelölve meg: a felperes a vitás igény iránt a rendes bíróság előtt keresettel fel nem léphet, miért is a másodbíróság ítéletét az itt felhozott és a benne foglalt egyéb indokoknál fogva helybenhagyni kellett.

Munkaviszony megszűnése biztosításjogi szempontból.

A porosz felsőközigazgatási bíróság 1913. okt. 2-án kelt határozata.

Határozat: A felsőbíróság a jogorvoslatnak nem ad helyt.

Indokolás: A kérdés eldöntése, amint ezt a felek és a kerületi választmány is megállapítják, kizárólag attól függ, vajjon H. munkás 1911. október 1-én, amikor az R. cég üzemi székhelyét B-ről W-re tette át, ezen céggel díjazás melletti munkaviszonyban volt-e, vagy sem. Ezt a kérdést a kerületi választmány nemleges értelemben döntötte el. Ez a megállapítás ugyanis kifogástalan. Az ítélet alapjául tanúk eskü alatti kijelentései szolgálnak. Ezek szerint H. csak szept. 18. vagy 19-étől 23-ig mint alkalmi munkás dolgozott R. cég részére. Szeptember 23-án kezén megsérült, ennek folytán nem volt képes munkáját folytatni. Földmondási idő kikötése nélkül vállalt munkát a cégnél. Mikor a munkából elmaradt, helye azonnal betöltetett. Ha a kerületi választmány ezen körülmények mérlegelésével, noha H. nem bocsátott el, kifejezetten azt állapítja meg, hogy a munkaviszony már 1911. október 1-je előtt megszűnt, ez ellen jogosan érvelni nem lehet. A kerületi választmány a bizonyított ténykörülményekből joggal következtethette, hogy mindkét szerződő fél a munkaviszonyt megszüntnek tekintette.

BALESETBIZTOSÍTÁS.

Az üzemi baleset fogalmához.

A m. kir. Állami Munkásbiztosítási Hivatal 1913. P. 117/8. számú 1914 április hó 16-án kelt ítélete.

A. m. kir. Állami Munkásbiztosítási Hivatal a felebbezést elutasítja és az I-ső bírósági ítélet részbeni megváltoztatásával megállapítja, hogy az igénylőnek E-ben folytatott építkezésnél az M. G. r.-t. mint munkaadó megbízásából teljesített munkája közben Budapesten, 1909. évi november hó 29. napján délután magasból való lezuhanás következtében szenvedett balesete alapján 930 K. beszámítható javadalmozáshoz képest 1910. évi január hó 26. napjával kezdődött és 1910. évi május hó 25. napjával végződött 4 hónapra 50%-os munkaképességcsökkenésnek megfelelő járadéka volt, ezentúl azonban járadékra nincs igénye.

Megokolás: A felebbviteli bíróság az első bíróság ítéletében helyesen előadott tényálláshoz képest elsősorban azt a kérdést vizsgálta, vajjon igénylőnél forog-e fenn munkaképességcsökkenés és igenlő esetben mennyiben hozható ez okozati összefüggésbe az előbb szenvedett balesettel. Ennek a kérdésnek eldön-

tése céljából az első bírósági eljárás során beszerzett bizonyítékok kiegészítése végett beszerezte a felelősségi bíróság az igénylő kórházi ápolása során felvett kórrajzi adatokat és azután orvosszakértői véleményt kért az állami munkásbiztosítási orvosi tanácstól. Nevezett orvosi tanács az iratok tanulmányozása és igénylő felülvizsgálata alapján azt a véleményt nyilvánította, miszerint igénylő szellemileg nem normális egyén. Nem észlelhető ugyan rajta valamely kifejezett oly jelenség, amely valamely progrediáló agyfolyamatnak volna tekintendő, de a nála megállapítható körülmények jellemzők azokra az elmebetegségi állapotokra, amelyek mind degeneratív elmebetegségek, hereditáer alapon szoktak megjelenni. Igénylő ebben az állapotában azok közé a szellemileg kisebb értékű egyének közé tartozik, akiknek vonatkozó tünetei felületes szemlélésre nem észlelhetők ugyan, de valamely különleges okból megfigyeltetvén, az egész kép együttsége, a gyengeség, a csekélyebb értékűség nyilvánvaló lesz. Megnyilvánul ez ugyanis abban, hogy az ily egyén nem tud az életben oly mérvben helytállni, mint ahogy talán egyéb irányban meglévő egyes képességei alapján várható. A szellemi gyengeségnek biztos tünetei, a kissé nehézkes felfogás, a paranoid jellegű ítéletgyöngeség és irritabilitás, a saját személyisége értékének, valamint a személyisége és a környezet kölcsönös viszonyának helytelen megítélése, igénylőnél bizonyon megállapíthatók, amelyekhez minden valószínűség szerint nem annyira a valódi feledékenység, — mert hiszen sok adatra a legpontosabban emlékszik, — hanem inkább a koncentrálóképesség csökkenése és bizonyos fokú testi ügyetlenség is társul. Nevezett orvosi tanács az elszenvedett baleset és igénylőnek kóros szellemi állapota között oki összefüggést nem talált. Bár a trauma maga és a trauma közvetlen következményei igen súlyosak voltak, az orvosi tanács igénylőn sem testi, sem szellemi téren oly tüneteket nem talált, amelyek ezeknek közvetlen következményei lehetnének. Különösen a szédülést és fejfájást, amely egyedül mehetne így számba, igénylő mindig csak különös kérdésre hozta fel, míg figyelme központjában egyéb panaszai állanak és pedig éppen azok, amelyek nem az agyrázkódás következményeire, hanem a degeneratív elmebetegség paranoid alakjára jellemzők. Mindezek dacára abban a véleményben volt az orvosi tanács, hogy a baleset és igénylő jelenlegi munkaképességcsökkenése között összefüggésnek lehetőségét eleve is kizárni nem lehet. Súlyosabb természetű trauma ugyanis valamely degenerált egyén állapotát rosszabbítva, annak munkaképességét csökkentheti és különösen fiatal, szellemileg még teljesen ki nem fejlett egyén szellemi kifejlését gátolva, munkaképességének normálissá alakítását is megakadályozhatja. Ezzel az általános érvényű megfontolással szemben azonban az a másik, ugyanoly általános érvényű megfontolás áll, amely szerint, az ily heredodegenerációs elmebetegségi állapotok önmagukban véve, minden trauma közbejötté nélkül is, éppen a pubertás kora utáni években szoktak rosszabbodni. Figyelemmel arra is, hogy az orvosi tanács a színlelés (szimulálás) föltevését kizártnak találta, az oki összefüggés tekintetében az első bírósági szakértők véleményében foglalt merev elutasítástól eltérően, a következő következtetésekre jutott: Igénylőnek a balesetkor elszenvedett agyrázkódása minden valószínűség szerint következmények, vagy legalább is súlyosabb következmények nélkül gyógyult, bár teljes bizonyossággal nem állítható, hogy az elszenvedett agyrázkódásnak a jelenlegi állapot előidézésében semmi része sincsen. Amennyiben igénylőnek jelenleg még szubjektív panaszai vannak, azok a valóságnak megfelelő lehetnek és legalább részben a baleset következményei is lehetnek. Igénylő jelenlegi állapotában azonban a szubjektív panaszok teljesen alárendelt jelentőségűek. Az iratokban foglalt adatokból, valamint a megejtett orvosi vizsgálatból ugyanis kétségtelenül kiderül, hogy igénylő heredodegenerációs alapon álló, paranoid színezetű elmebetegségben szenved. Ez igénylő munkaképességének mintegy 15—20%-os csökkenését okozza. Ezen 15—20%-os munkaképességcsökkenés minden valószínűség szerint az agyrázkódás nélkül is bekövetkezett volna, de nem zárható ki teljes bizonyossággal annak a lehetősége, hogy a baleset közbejötté nélkül igénylő munkaképessége nem csökkent volna, vagy legalább nem csökkent volna annyira. Igénylő munkaképességének fokozatos kialakulása minden valószínűség szerint úgy ment végbe, mint ahogy azt a választott bíróság szakértői megállapították, vagyis úgy, hogy igénylő munkaképessége a baleset után 3—4 hónapig felére csökkent, azontúl pedig a jelenlegi volt. A felelősségi bíróság abban a pörbeli esetben a baleseti kártalanítást az előbb megjelölt lehetőségnek, mint kártalanítási alapnak elfogadása esetében sem találta megítélhetőnek. Elfogadva ugyanis az állami munkásbiztosítási orvosi tanácsnak véle-

ményét, úgyszintén figyelemmel a munkaadók által bemutatott kereseti kimutatókra és jelentésekre (1911. A. Bal. I. 93 8. 93/18.), a felebbviteli bíróság igénylő munkaképességcsökkenését 15—20%-osnak minősítette. Ez a csökkenés azonban egész terjedelmében semmiképen nem lehet a baleset következménye, sőt bizonyos, hogy abban első sorban és főként igénylő degenerációs szellemi állapota szolgál okul. Abban, az igény megállapítására nézve legkedvezőbb esetben is tehát, ha a munkaképességcsökkenést egyrészt a balesetre, másrészt az igénylővel veleszületett állapotra vezetjük is vissza, az okozati összefüggésnek egyenlő megoszlása esetén maga a baleset igénylő munkaképességét 10%-nál nagyobb mértékben nem csökkentette. Ehhez képest tehát igénylő baleseti kártalanításának az 1907. évi XIX. t.-c. 70. §-ának 3. bekezdésében megállapított feltétele hiányzik.

Szemsérülés által okozott munkaképességcsökkenés értékelése.

A magyar királyi Állami Munkásbiztosítási Hivatal 1914. évi február hó 26-án kelt 1912. P. 280/4. számú ítélete.

Ítélet. A magyar királyi Állami Munkásbiztosítási Hivatal a felebbezésnek részben helyt ad.

Megokolás. Igénylő V. M. kőfejtő munkásnak az 1909. évi március hó 9-én jobb szemén szenvedett balesetből kifolyólag az Országos Pénztár igazgatósága 60%-os munkaképességcsökkenésnek megfelelő 462 K. 12 f. évi, illetve 38 K. 51 f. havi járadékot állapított meg azzal, hogy igénylő egy év múlva felülvizsgáltatandó. Az egy év leteltével, miután az orvosi vélemény szerint a járadékos állapota javult, az Országos Pénztár igazgatósága igénylő munkaképessége csökkenését 25%-ban állapította meg s ehhez mérten a fenti évi keresetnek alapul vétele mellett az évi járadékot 192 K. 48 f., illetve 16 K. 04 fillér havi összegben állapította meg. A m—i munkásbiztosítási választott bíróság orvosszakértőjének ama véleménye alapján — amely szerint igénylő látóképessége oly fokban csökkent, hogy az majdnem egyenlő a teljes vaksággal — igénylő munkaképessége csökkenését 90%-ban állapította meg, s ehhez mérten a nem kifogásolt évi keresetnek alapul vétele mellett fölemelte igénylő járadékát. Az Országos Pénztár az elsőbíróság ítéletét meglebbezte és kérte határozatát helyben hagyni.

A felsőbbíróság előtt a mai napon megtartott tárgyaláson Dr. B. J. szemorvos szakértő, igénylő szeméit megvizsgálván megállapította, hogy az igénylő jobb szemén észlelhető elváltozások megegyeznek az országos pénztári orvos véleményében foglaltakkal, azonban a b—i orvos által említett sympathias gyulladás nem lehet jelen, mert a szaruhártya hátsó felszínén maradtak volna pontszerű homályok, továbbá a szivárványhártya színében is feltétlenül maradtak volna elváltozások, de meg a pupilla sem maradt volna kerek és területében is láthatók volnának a lefolyt gyulladásnak súlyos nyomai. Mindezekből azt következtetheti, hogy igénylő csak a jobbszemén szenvedett balesetet és annak valószínű oka, hogy a bal szeme is gyöngült — az, hogy idegen apró tárgyak hatoltak a szembe. A mostani tényállást tekintve a munkaképességcsökkenést 65%-ra értékeli, mert a jobb szem látása nulla — a bal szem látása a rendesnek $\frac{1}{4}$ -de. A felső bíróság elfogadta és teljesen magáévá tette orvosszakértőjének fentebb vázolt szakvéleményét azonban a munkaképességcsökkenést az Országos Pénztár igazgatóságának alaphatározatával egyezően csupán 60%-ban állapította meg azért, mert mivel sem látja beigazoltnak, hogy igénylő munkaképességét az alaphatározat meghozatala óta nagyobb fokban veszítette volna, különösen figyelemmel arra, hogy igénylő nem zárt helyiségben dolgozó kőfaragó, hanem a szabadban munkálkodó kőfejtő munkás.

HUNGÁRIA ÁLTALÁNOS BIZTOSÍTÓ RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

BUDAPEST, IV., Károly-körút 3. ■ Részvénytőke: 6,000.000 korona.
KARTELEN KIVÜL kő-, tűz-, élet-, baleset-, betörés-, szavatosság-,
jég-, üveg- és állatbiztosításokat. — TELEFON: 153-98. SZÁM.

A szerkesztésért felelős: K. ADOLF. — Főmunkatárs: Dr. SASVÁRI JÓZSEF.

A GLOGOWSKI ÉS TÁRSA CÉG „KARTOTHEK” CSZTÁLYA

(Budapest VI., Andrásy-út 12.),

mint a Kerületi Munkásbiztosító Pénztárak, valamint az Országos Munkás-
betegségélyező- és Balesetbiztosító Pénztár szállítója, felhívja az összes
Kerületi, Vállalati és Magánpénztárak, nemkülönben *Egyesületek és Testü-*
letek figyelmét, az egyéni törzslapok, tagok és egyéb nyilvántartások kezelé-
sére **kitűnően** bevált „KARTOTHEK”-rendszerére. Bővebb felvilágosí-
tásokka! szívesen szolgálunk, sőt „KARTOTHEK”-rendszerünket az érdek-
lődőknek helyszínen **vételkötelezettség nélkül** bemutatjuk.

MAGYAR TÖRLŐGUMMI

kapható minden papirkereskedésben

MAGYAR
RUGGYANTA-
ÁRÚGYÁR
RÉSZVÉNY-
TÁRSASÁG
BUDAPEST.

*Magyar címer a
védjegye,
Magyar diák csak ezt
vegye!*

MEGJELENT A

MUNKÁSBIZTOSÍTÁSI ALMANACH

1914 évre: IV. évfolyama ára 3.— kor

KAPHATÓ

a kiadóhivatalban: VII., Damjanich-u. 28/b.

„Hattyú Gőzmosógyár és Fehérnemű Kölcsönző Vállalat”

GYÁRTELEP: VII., Gizella-út 24.

Telefon 61—98.

Az ország legnagyobb gőzmosó üzeme. Pehely-
mentes, kímélés munka. — Legelőkelőbb
megbízók!

Kölcsönosztály: V., Katona József-u. 41.

Telefon 159—60.

Az ország legnagyobb kölcsönző vállalata. —
Szállít állami, közhivatalok, bankok, iparvál-
latok, éttermek, Clubok részére.

Marta-Automobilok

A MAGYAR ARISTOKRÁCIA MÁRKÁJA.

Gyár:

MARTA MAGYAR AUTOMOBIL
RÉSZVÉNY TÁRSASÁG, ARAD.

Központi iroda:

BUDAPEST
X. ker., Kerepesi-út 17. szám.

KÖSZÉNBÁNYA-'s TÉGLAGYÁR TÁRSULAT

Telefon szám: **PESTEN** (ezelőtt DRASCHE) Budapest, VII. ker.,
34-61. és 34-51. Király-utca 67. sz.

Keramit kocsiut-kövek :: ::	Fayence porcellán lemezek ::
Keramitlapok :: :: :: ::	Porcellán szigetelők :: :: ::
Keramit-, steró-, pillér-téglák	Egészségügyi és használati
Traversz-téglák :: :: :: ::	cikkek :: :: :: :: :: ::
Falburkoló-téglák :: :: ::	Tűzálló chamotte téglák :: ::

A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészítését is.
Árjegyzék díjmentesen. Árjegyzék díjmentesen.

A „Munkásügyi Szemle“ kiadása.

A MUNKÁSBIZTOSÍTÁS KÉZIKÖNYVE.

A betegsegélyezés és balesetbiztosítás teljes joganyagának feldolgozásával
írta: Dr. HALÁSZ ALADÁR ügyvéd, az Országos Pénztár ügyész-titkára.

Második teljesen átdolgozott kiadás. ■ ■ Ára vászonkötésben 6 korona.

Megrendelhető a kiadóhivatalban (Budapest V., Falk M.-u. 5) és minden könyvkereskedésbe

MAGYAR PAPIR ÉS IRÓSZER

:: SZÁLLÍTÁSI VÁLLALAT ::

Budapest, V. ker., Csáky-utca 8. szám

Szerződéses papir- és írószer-szállítója többek között a Kereskedelemügyi Magy. Kir. Mi iszteriumnak, a M. Kir. Állami Munkásbiztosítási Hivatal, az Orsz. Munkásbetegsegélyező és Balesetbiztosító Pénztárnak, a Budapesti Ker. Munkásbiztosító Pénztárnak, továbbá a M. Kir. Posta és Távirada Vezérigazgatóság és az ország területén levő összes hivatalainak, a Magy. Kir. Államvasutak Igazgatósága és összes üzletvezető ségeinek, igen sok egyéb közhivatal és közlekedési vállalatnak, pénzügyintézeteknek és magán cégeknek.

HIRMANN FERENC

FÉMONTÓDE, RÉZ- ÉS ÉRCMŰÁRÚGYÁRA
BUDAPEST VII., CSÁNYI-U. 7-9

KÉSZÍTEK mindennemű szerelvényeket, víz-, gőz-, légszesz- és fürdőberendezések részére. Szőlő- és pincegazdászati gépeket és eszközöket. Szivattyúkat. Vasuti kocsi- és hajó-szerelvényeket. Kereskedelmi réz- és vas-súlyokat. Öntvényeket minden ötvözet szerint. Állandóan raktáron: vízvezetéki szerelvények, kovácsolt és öntöttvas-csővek. Öntöttvas fürdőkádak és zománczott kiöntők. Egészségügyi berendezések. Fayence-árúk.

A BUDAI SZENT-LUKÁCSFÜRDŐ

NAGY SZÁLLODÁJÁBAN ÉS THERMAL-SZÁLLODÁJÁBAN olcsó lakás teljes ellátással. Minden szobából fűtött folyosók vezetnek a gyógyfürdőkhöz. Természetes forró-meleg kénes források, iszapfürdők, iszapborogatások. **RADIUM EMANATORIUM.**
Prospektust küld a SZT.-LUKÁCSFÜRDŐ RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG BUDAPEST.

A KRISTÁLY-forrás szénsavval telített ásványvíze hasznosítal ÉTVÁGYZAVAROK-NÁL és EMÉSZTÉSI NEHÉZ-

SÉGEKNÉL. A legtisztább és LEGEGÉSZSÉGESEBB asztali és borvíz. Hathatós szomjcsillapító. — Óvszer fertőző betegségek ellen.

SZT. LUKÁCSFÜRDŐ KÜTVÁLLALAT R.-T. BUDÁN.

„TUBERIN“

orvosilag legideálisabb és legolcsóbb guajacol készítménynek elismerve és javalva a légzőszervek összes bántalmainál. Gyermeknek is kellemes íze miatt szívesen veszik. — Tartalmaz: Kal. salfo. guajac Natr. Telluric. Cognac. Aqua Naphae, Syr. Coffeae.

1 üveg 180 gr. ára 250 kor. — Egyleteknek 160 kor.

FŐRAKTÁR

SZENT HERMINA GYÓGYSZERTÁR
BUDAPEST, VII. KERÜLET THOKOLY-UT 28. SZÁM.

TAURIL

MAGYAR MUNKÁS
MAGYAR MUNKÁJA

a legtökéletesebb TÖMITŐ LEMEZ

EXPORT AZ EGÉSZ VILÁGBA.
ÓVAKODJUNK UTÁNZATTÓL.

Kapható minden műszaki
kereskedésben.

Aki igazán SZALÁMIT akar venni,
jó és izletes az kérjen

HERZ-SZALÁMIT

Ezen legjobb hírnévnek örvendő magyar szalámi a legtisztább kezelés mellett első rendű sertéshusból készül. Csak az a valódi Herz-féle szalámi, melynek rudja ólompecséttel van el- látható, a mire látva, melyen a úgy a rudakban, gyár védjegye mint a felvágott állapotban való bevásárlásnál ügyeljünk.

Herz Ármin Flai szalámigyár, Budapest.

Nyáralás előtt, betegség után, költözés előtt
fertőtlenítsé lakását

LODOMA

szabadalmazott fertőtlenítő masszával.

Egy doboz (egy szobához) ára 4 K.

Házhoz szállítja:

Bánszky Ferenc takarítási vállalata

Budapest VII., Munkás-u. 4. Telefon: József 40-49.

A jelenkor legjobb tetőfedő anyaga
igen fontos!
Minden Eternit-lap
„ETERNIT“
szóval van megjelölve. Sziveskedjék mindig határozottan **HATSCHEK-féle ETERNIT-palát** kérni.
Magyarországi központi: **„Eternit Művek“**
Hatschek Lajos
Budapest,
VI., Andrássy-út 33.

ETERNIT

PALA

Hatschek szabadalma

HOLLANDI

életbiztosító részvénytársaság

(Algemeene Maatschappij van Levensverzekering en Lijfrenten)

AMSTERDAM.

MAGYARORSZÁGI IGAZGATÓSÁG AZ INTÉZET
SAJÁT PALOTÁJÁBAN:

Budapesten, Calvin-tér, Baposs-utca 1., Üllői-út 2-4. sz.

Bejárat az Üllői-út 4. sz. kapun.

LEGOLCSÓBB DÍJAK.

Az 1912-ik év végén a 406 millió koronát ::
biztosítások összege a meghaladta.
A díjtartalékok összege: **120,416.453 K 94 f.**

(a viszontbiztosítások 986.499 K 14 f-nyi tartaléka nélkül)
eddiggi kifizetések a biztosítottaknak

132,158.363 K 05 f

MAGYAR GYÁRTMÁNYÚ
DIVATOS ÉS MŰVÉSZI

LEVÉLPAPIROS

MINDEN KIVITELBEN

RIGLER JÓZSEF EDE

PAPÍRNEMŰGYÁR RÉSZV.-TÁRSASÁG.

Budapest VI., Rózsa-u. 55.

V., Erzsébet-tér 19. IV., Egyetem-tér 5-6.

Nagyvárad, Rákóczi-út 5.

A MUNKÁSÜGYI SZEMLE

a gyakorlati szociálpolitika organuma. Minden pártpolitikától függetlenül tudományos alapon tárgyalja a szociálpolitika körébe tartozó kérdéseket. A szociálpolitika minden terén a tudomány és gyakorlati haladás álláspontját ismerteti. Igyekszik e kérdések iránt a közönség figyelmét, érdeklődését felkelteni és ébrentartani.

Különös gondot fordít arra, hogy a *munkásbiztosítás, szociális egészségügy, a munkásvédelem és a munkaviszony* iránt érdeklődőknek útmutatóul szolgáljon s mindazokat, akik munkásügyekkel hivatásszerűen foglalkoznak, rendszeresen tájékoztassa. Evégből ismerteti az idevágó törvényhozást és tudományos irodalmat, közli a joggyakorlatot (elvi fontosságú döntéseket) és megvitatja a munkásbiztosítás és munkaviszony tudományos és gyakorlati kérdéseit. :: Rendes melléklete az

ORVOSSZAKÉRTŐI SZEMLE

mely munkásbiztosítási, baleseti, betegsegélyezési, iparegészségügyi, közegészségügyi és úgy a szociális-, mint a magánbiztosítás körébe vágó gyakorlati, valamint tudományos kérdésekkel foglalkozik, és egyéb feladatai mellett ismerteti az idevonatkozó külföldi szakirodalmat és joggyakorlatot.

A Munkásügyi Szemlét szerkeszti: **Kis Adolf**, a Budapesti Kerületi Munkásbiztosító Pénztár igazgatója. Társszerkesztők: **dr. Hahn Dezső**, az Országos Munkásbetegsegélyező és Balesetbiztosító Pénztár főorvosa, és **dr. Stein Fülöp** kórházi főorvos.

Az Orvosszakértői Szemle szerkesztői: **dr. Friedrich Vilmos**, egyetemi m. tanár, főorvos, **dr. Hahn Dezső**, az O. P. főorvosa, **dr. Stein Fülöp**, kórházfőorvos. Szerkesztésében a munkásbiztosítás terén működő kiváló orvoskapacitások vesznek részt.

A Munkásügyi Szemle közleményeit a szociálpolitikai törekvések hivatott képviselői írják. Többek között az első négy évfolyamba írtak:

Ágoston Péter, jogakadémiai tanár. **Bak Sándor**, pénztári igazgató (Arad). **Baumgarten Nándor dr.**, egyetemi m. tanár. **Brod Betty** író (Wien). **Brod J.** (Wien), az »Arbeiterschutz« szerkesztője. **Böhm Vilmos** szakíró. **Bud János** miniszteri s. titkár. **Farkas Elek**, az Építőmesterek orsz. szövetsége igazgatója. **Farkas Geiza dr.**, **Frässdorf Julius** (Dresden), a német pénztárak főszövetségének elnöke. **Fáy Gyula dr.**, miniszteri oszt. tanácsos, az Országos gazdasági munkáspénztár igazgatója. **Ferenczi Imre dr.**, a székesfehérvári szociálpolitikai előadója. **Friedrich Vilmos dr.**, egyetemi m. tanár, főorvos. **Forel Ágoston** tanár (Svájc). **Fodor Ármán dr.**, kúriai bír. **Gallai Marcell**, az Országos Pénztár titkára. **Garbai Sándor**, a Magyarországi Építőmunkások Szövetségének titkára. **Gelléri Mór**, az Iparegyesület igazgatója. **Györy Tibor dr.**, egyetemi magántanár. **Hahn Dezső dr.**, az Országos Pénztár főorvosa. **Harkányi József** miniszteri titkár-bíró. **Hartmann Konrád dr.**, (Berlin), a német birodalmi biztosítási hivatal tanácselnöke. **Heller Farkas dr.**, műegyetemi m. tanár. **Hlavács Kornél** miniszteri titkár-bíró. **Jászai Samu**, a Szakszervezeti Tanács titkára. **Kiss Gyula dr.**, szakorvos. **J. I. de Rode** szerkesztő (Amszterdam). **Jezsovits János dr.**, miniszteri titkár. **Koch Károly**, törvényszéki bír. **Lukács Hugó dr.**, főorvos (Köszvár). **Moldoványi István dr.**, ipari főfelügyelő. **Meszlény Artur dr.**, egyetemi m. tanár, bír. **Pap Dezső dr.**, miniszteri osztálytanácsos. **Pap Géza dr.**, miniszteri osztálytanácsos-bíró. **Pikler Gyula dr.**, statisztikai hivatali aligazgató. **Rónay Zoltán dr.**, ügyvéd. **Sarbo Artur dr.**, egyetemi tanár. **Sarkadi Ignác**, az Országos Pénztár igazgatója. **Sasvári József dr.**, a budapesti pénztár titkára. **Schulcz Ágost dr.**, miniszteri oszt. tanácsos-bíró. **Szterényi József**, v. b. t. t., nyug. államtitkár. **Stein Fülöp dr.**, kórházi főorvos. **Stier-Somló dr.**, egyetemi tanár (Bonn). **Szemenyei Kornél dr.**, az Országos Pénztár aligazgatója. **Szladits Károly dr.**, kir. ítélőtáblai bír., egyetemi m. tanár. **Thirring Gusztáv dr.**, statisztikai hivatali igazgató. **Varró István dr.**, keresk. és iparkamarai fogalmazó. **Vágó József**, a keresk. és iparkamara segédtitkára. **Vályi Sándor dr.**, kir. ítélőtáblai bír. **Vámbéry Ruzsem**, egyetemi m. tanár. **Weltner Jakab**, szerkesztő.

A munkatársak e sorozata biztosíték arra, hogy a Munkásügyi Szemle ezentúl is tudományos színvonalon s oly gazdag tartalommal jelenik meg, hogy a külföld hasonló irányú folyóirataival felveheti a versenyt.

Kérjük a gyakorlati szociálpolitika híveit, hogy sziveskedjenek a Munkásügyi Szemlének új olvasókat szerezni és lapunkat előfizetésre ajánlani.

Mutatványszámokkal szivesen szolgálunk

A Munkásügyi Szemle előfizetési ára egy évre 20 korona.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: V., Falk Miksa-utca 5. sz.

Isten áldd meg a magyart
Jó kedvvel, bőséggel!
Nyujts feléje védő kart,
Ha küzd ellenséggel!

Az Országos Hadsegélyző bizottsági tagjai közreműködésével a Hungária Általános Biztosító Részvénytársaság megalakította a

Hungária Hadi Biztosító Pénztárt.

Egy részjegy 5 korona, lehet jegyezni egy személyre több 5 koronás részjegyet (de legfeljebb 30 részjegyet).

A befizetés egyszersmindenkorra szól az egész háboru tartamára; ezen kívül semmiféle más fizetési kötelezettség nincs.

A háboru után az összes befizetések fel lesznek osztva az elhalt tagok hátramaradottjai között.

Minden 5 koronás befizetésre valószínűleg 125 korona kifizetés fog esni a háboruban elhalt hátramaradottjai részére.

A hadi biztosító pénztár az Országos Hadsegélyző bizottsági tagjaiból alkotott kuratórium felügyelete alatt áll. A kuratórium tagjai:

KIRCHNER HERMANN

cs. és kir. altábornagy,
az Országos Hadsegélyző Hivatal vezetője.

SIMONTSITS ELEMÉR

képviselőházi alelnök,
az Orsz. Hadsegélyző Bizottság ügyv. alelnöke.

GRÓF WILCZEK FRIGYES

az Országos Hadsegélyző Bizottság
ügyvezető alelnöke.

HAJÓS KÁLMÁN

országgyűlési képviselő.

BÁRÓ GHILLÁNY SÁNDOR

országgyűlési képviselő.

NEBENFÜHRER JÓZSEF

a képviselőházi számvevőségi hivatal főnöke.

Fordíts!

Kinek ajánlható a hadi biztosító pénztár?

Az apa, az anya irassa be hadbavonult gyermekét a pénztárba!

A hitves irassa be hadbavonult férjét a pénztárba!

A testvér irassa be hadbavonult testvérét a pénztárba!

De bárki más, a jó barát, a rokon is beirathatja a fegyverben álló barátját, rokonát a pénztárba!

A munkaadónak (földbirtokos, kereskedő, gyáros, részvénytársaság) is ajánlható, hogy hadbavonult alkalmazottjait, munkásait, cselédeit a pénztár útján biztosítsa.

A hadi biztosító pénztár jóléti intézmény.

Felvilágosítással, prospektussal szolgálnak:

a Hungária Általános Biztosító r.-t.

KÖZPONTI IGAZGATÓSÁGA

Budapest, VII., Károly-körut 3.

és a társaság ügynökségei az egész országban.

„ERICSSON“

Magyar Villamossági Részvénytársaság
ezelőtt Deckert és Homolka
Budapest, VI., Vörösmarty-utca 67. sz.

Szállít és készít: csengőket, távbeszélőket, villámhárítókat, biztonsági berendezéseket, tűzjelzőket, elektromos vizállásmutatókat, órákat, távhőmérőket. Villamos világítási és erőátviteli berendezéseket.

Különlegességek: tudományos mérőműszerek, drótnélküli távirók, Röntgen- és villamgyógyászati készülékek. :: ::
Pneumatikus csőposta-tpar.

„ASKLÉPIOS“

Egressi Zoltán okl. mérnök vállalata
Röntgen és villamos gyógyászati készülékekre. A **Veifa-Művek** magyarországi vezérképviselése.
Dessauer rendszerű Reform Röntgenkészülékek. Egyenáramhoz vagy váltóáramhoz közvetlen kapcsolhatók. Speciális Röntgen lemezek, mindennemű Röntgen-csővek. Az Orsz. Munkásbetegsegélyző és Balesetbiztosító Pénztár, valamint az Országos Pénztár munkáskórházának szállítója. — Budapest, IX. ker., Üllői-út 31. szám. Telefon: 37-04. szám.

GARAY SAMU ÉS TÁRSA

sebészeti-, mű-,
kötőszer- és vil-
lanygép-gyártók. BUDAPEST, IV.
Kossuth Lajos-
utca 1. szám.
(Ferenciek bazára). Gyár ugyanott az udvarban.

A budapesti és számos vidéki kerületi munkásbiztosító pénztár és betegsegélyző egyletek szerződéses szállítói ajánlják saját készítményű sérvkötő, haskötő, orthopédia-gépeiket; műlábak, műkezek, lábgépek, mellfűzők és összes egyéb betegápolási gyártmányait és orvosi műszereiket, valamint rendelő-intézeteknek szükséges vasbutor és egyéb berendezéseiket.

JUTÁNYOS BÉRI ÁRAK!
Javításokat gyorsan és olcsón teljesítenek.
PÁRTOLJUK A MAGYAR IPART!

FANGÓ

GYÓGYINTÉZET

Budapest VII., Erzsébet-körút 51.
(Körúti fürdőben).

Battagliai vulkanikus radio-actív iszappal való részleges göngyölés. Csúz, köszvény, idegszabák, sebészeti utóbántalmak és izzadmányok (hasüri) eseteiben gyors és radikális eredmény.

Ajánlják orvosaink
legkiválóbbjai.

1909-ik évben 32.000 kezelés.

Munkásbiztosító pénztárak figyelmébe ajánlja az Országos Pénztár 1909. okt. 28-án megjelent 38.457. sz. körirata.

FANGÓ-ELADÁS. HÁZI KEZELÉS.

VEZETŐ ORVOS: VÁNDOR DEZSÓ DR

Fényes a

„Tauril“ pneumatik!

Próbálja meg!

TAURIL PNEUMATIK RÉSZVENYTÁRSASÁG

Budapest VI., Mozsár-u. 9.

SÜRGÖNYCÍM: PNEUTAURIL.

TELEFON: 99-02.

Orvos urak figyelmébe

Ludtalpúak és fájós lábúak legjobb eredménnyel használják
szab. Laufer ludtalp-fűzőt.

Szakorvosok által elismerve. — Prospektust
 kívánatra ingyen küld az egyedüli készítő

SZÉKELY ÉS TÁRSA

ortopäd-cipész

BUDAPEST,

IV., Muzeum-körút 9. szám.

HIRSCH és FRANK

Budapest-salgótarjáni gépgyár és
 vasöntő részvénytársulat. BUDA-
 PEST, VI., ARÉNA-ÚT 132. sz.

□ Külön osztály: TÉGLAGYÁRI GÉPEK. □
 Gyárt: FALITÉGLA- S CSERÉPSAJTÓKAT,
 TÉGLAGYÁRTÓ- ÉS ANYAGMEGMUNKÁLÓ-
 □ GÉPEKET, legújabb és legjobban bevált □
 □ szerkezetekben. □

Elvállalja anyagvizsgálatok kivitelét és
TELJES TÉGLAGYÁRI TELEPEK LÉTESÍTÉSÉT

Tervek és költségvetések díjtalanul. □ ELSŐRANGÚ REFERENCIÁK

Eckardt Vilmos és Hotop Ernő r.-t.

Budapest, V., Dorottya-u. 6.

Tervezünk és vállalunk 1870. év óta
 tégláégetőket, tetőcserépgyárakat,
 chamotte-téglagyárakat, mészégetőket,
 magnezitgyárakat, tüzelési berendezé-
 seket, gyárkéményeket, kazán-
 befalazásokat.

*bácsi! néni! ide figyelj!
 palma kaucsuk sarkot
 viselj!*

COPYRIGHT PALMA C. G. L. d.